

Facultade de Ciencias da Educación

Presentación da Facultade

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Equipo Decanal

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

Dª María del Mar García Señorán

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Carmen Ricoy

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

Localización

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.**Dirección postal:**

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Grao en Trabajo Social

Materias**Curso 2**

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
005G220V01301	Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital	1c	6
005G220V01302	Conceptos, teorías e métodos en traballo social	1c	6
005G220V01303	Psicoloxía: Psicoloxía social	1c	6
005G220V01304	Servizos sociais especializados I	1c	6
005G220V01401	Dereito: Dereito e traballo social	2c	6
005G220V01402	Habilidades sociais e de comunicación do traballo social	2c	6

O05G220V01403	Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social	1c	6
O05G220V01404	Política social	2c	6
O05G220V01405	Saúde, dependencia e vulnerabilidade	2c	6
O05G220V01406	Servizos sociais especializados II	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital**

Materia	Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital			
Código	O05G220V01301			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
Profesorado	Sepúlveda Gradín, Juan Vicente			
Correo-e	sepulveda@edu.xunta.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A31	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
B1	Capacidade de análise e síntese
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B16	Razoamento crítico
B18	Aprendizaxe autónoma
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1. Conocer las principales teorías y modelos del desarrollo.	A9 A12	B1 B10 B16
2. Favorecer la utilización de recursos e instrumentos proporcionados por las disciplinas psicológicas para su aplicación.	A8 A12	B16 B18
3. Fomentar hábitos de trabajo que permitan el desarrollo de un sistema personal de trabajo autónomo.	A5 A6	B11 B18
4. Desarrollar una actitud de cooperación, respeto, tolerancia y compromiso tanto en su trabajo como alumno/a como en su conducta profesional posterior.	A1 A5 A31	B14
5. Desarrollar una actitud favorable hacia la formación permanente.		B22 B23

Contidos	
Tema	
1. Concepto de desenvolvemento.	Modelos teóricos do desenvolvemento. Teorías sobre o desenvolvemento. O papel da herencia, o medio e os períodos críticos
2. Desenvolvemento físico e motor.	Factores que afectan ó desenvolvemento do feto. Primeiras conductas do recém nado. Bases do desenvolvemento psicomotor. Desenvolvemento psicomotor
3. Desenvolvemento cognitivo, intelectual, social e da personalidade; propostas para a súa promoción.	Desenvolvemento cognitivo Desenvolvemento sensorial, atencional e da percepción. A memoria e a utilización de estratexias. A linguaxe. Desenvolvemento da intelixencia Período sensoriomotor. Preoperatorio. Operacional concreto. Operacional formal. Desenvolvemento da personalidade O apego. Factores da personalidade. A adopción do sexo. O desenvolvemento moral. As relacións sociais. O coñecemento do mundo social. Contextos de interacción social. O xogo
4. A adolescencia, a idade adulta e a terceira idade: estudo de ditas etapas e desenvolvemento positivo nas mesmas.	A adolescencia. Cambios biolóxicos e psicolóxicos. Adolescencia idade de conflitos. Principais problemas adolescentes. Adaptación social. A conducta sexual. A idade adulta. A personalidade. Desenvolvemento intelectual. Familia e traballo. A paternidade. A terceira idade. Mitos sobre o envellecer. Cambios físicos. Personalidade e concepto do [eu]. A xubilación. A morte.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22	20	42
Obradoiros	15	20	35
Traballos de aula	8	13	21
Probas de resposta curta	2	50	52

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.
Traballos de aula	Actividades de análise e reflexión sobre cuestións relevantes do desenvolvemento humano.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Obradoiros	Os traballos se supervisarán durante as horas de grupos pequenos e nas horas de tutoría.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Obradoiros	Nas sesións de grupos medianos se elaborará o guión para a realización das prácticas sobre os distintos contidos da asignatura. Asistencia obligatoria ó 80% das sesións e entrega dos informes das prácticas propostas por o profesor. A principio de curso entregárase o temario e o calendario das prácticas.	40
Traballos de aula	Os alumnos entregarán informes escritos sobre as actividades realizadas nos pequenos grupos.	10

Probas de resposta curta	O exame consistirá en responder por escrito a unha serie de preguntas (entre quince e vinte) sobre os contidos impartidos tanto nas sesións maxistras como nos medianos e pequenos grupos.	50
--------------------------	--	----

Outros comentarios sobre a Avaliación

Tanto para asistentes como para non asistentes: Para aprobar a asignatura é preciso acadar o 50% da puntuación en cada unha das partes avaliadas.

Criterios de avaliación para NON asistentes: Os alumnos para ser considerados non asistentes o comunicarán por escrito ao profesor durante o mes de setembro; de non ser así serán considerados asistentes.

Exame: Ata o 50% da nota final. Tipo de exame igual ao dos asistentes.

Informes da asignatura: Ata o 50% da nota final. Presentarán un informe escrito por cada unha das prácticas. As instrucións e o seguimento serán realizados nas horas de tutoría. A non asistencia suporá o suspenso nesa parte. Ditos informes serán defendidos oralmente por el alumno, ao final do curso, no día e hora que o profesor señale.

Convocatoria extraordinaria: As partes da avaliación superadas na convocatoria ordinaria manteranse na segunda convocatoria do mesmo curso.

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Palacios, J, Marchesi, A. e Coll, C. (comps.) (1999). *Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva* (2ª ed.). Madrid: Alianza Editorial.

Santrock, J. (2006). *Psicología del desarrollo* (10 ed.).

Complementaria

Craig, G.J. (1997). *Desarrollo Psicológico* (7ª ed.). México: Prentice-Hall Hispanoamericana.

Delval, J. (1994). *El desarrollo humano*. Madrid: Siglo XXI.

García Madruga, J. A. (1991). *Desarrollo y conocimiento*. Madrid: Siglo XXI de España Editores.

la Morena, M.L. e Barajas, C. (1995). *Psicología del desarrollo: teoría y prácticas*. Málaga: Aljibe.

Hoffman, L., Paris, S. e Hall, E. (1995). *Psicología del desarrollo hoy* (Vol. 1 y 2). Madrid: TEA.

Básica

García Madruga, J.A. e Pardo, P. (1997). *Psicología Evolutiva*, Vol. 2. Madrid: UNED.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía básica/O05G220V01103

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Outros comentarios

A asistencia a clase facilita en gran medida a superación da asignatura.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Conceptos, teorías e métodos en traballo social**

Materia	Conceptos, teorías e métodos en traballo social			
Código	O05G220V01302			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Méndez Fernández, Ana Belén			
Profesorado	Méndez Fernández, Ana Belén			
Correo-e	anabel@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Trátase dunha asignatura de carácter obrigatorio, incluída no módulo do título de grao denominado: OTraballo Social, conceptos, métodos, teoría e aplicación. Dentro deste sitúase na materia denominada: Métodos, modelos e técnicas de Traballo Social. Ten por obxectivo principal que o alumnado se achegue a intervención profesional do Traballo Social, coñecendo e analizando o seu concepto tanto clásico como dende unha perspectiva crítica. Para operar de forma científica na profesión de Traballo Social é imprescindible que o alumnado coñeza, manexe e analice as diferentes perspectivas teórico metodolóxicas da disciplina para garantir unha adecuada intervención. Sin olvidar que calquera perspectiva empregada debe estar en consoancia có respecto os Dereitos Humanos.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo

A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B21	Liderado
B23	Motivación pola calidade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1.-Coñecer e comprender os conceptos básicos da intervención profesional tanto intrínsecos como extrínsecos, así como a dimensión ideolóxica implícita na intervención e a metodoloxía profesional.	A6 A9 A11 A29	B1 B3 B8 B15 B16 B18 B23
3.-Coñecer e comprender criticamente as diferentes perspectivas teóricas e metodolóxicas en Traballo Social e a súa repercusión na práctica profesional.	A6 A8 A9 A11 A12 A19 A28 A29	B1 B2 B3 B9 B15 B16 B24
2.-Ser capaz de analizar a natureza das relacións entre profesionais, usuarios e as potencialidades e dificultades que as marcan, tendo en conta aspectos relativos ao xénero, a clase e a diversidade cultural e as súas implicacións metodolóxicas	A1 A8 A9 A12 A14 A28	B3 B14 B17 B19 B21 B24
10.-Coñecer e ser capaz de aplicar as diferentes fases do proceso metodolóxico da intervención profesional e a súa interrelación coa teoría, obxeto e fines do Traballo Social.	A1 A2 A9 A11 A15	B1 B2 B3 B8 B16 B18 B23
4.-Ser capaz de identificar as situacións de risco e crise e priorizar a toma de decisións na aplicación do proceso metodolóxico.	A2 A9 A11 A21	B1 B2 B3 B8 B9 B10
5.-Coñecer os modos de implicar aos usuarios/as dos servizos de Traballo Social para incrementar os seus recursos, a súa capacidade e o seu poder para influir nos factores que afectan a súa vida e na súa toma de decisións.	A3 A8 A12 A14 A19 A29	B1 B3 B15 B16 B17 B21 B24

6.-Ser capaz de analizar e valorar as consecuencias das distintas tomas de decisións no momento de seleccionar e aplicar as diversas opcións metodolóxicas.	A4 A6 A9 A11 A23	B1 B2 B3 B8 B9 B10 B16 B17
7.-Adquirir habilidades básicas para coñecer, comprender e aplicar unha terminoloxía axeitada as diferentes perspectivas teórico-metodolóxicas.	A6 A28 A29	B1 B2 B3 B8 B16 B23
8.-Adquirir habilidades básicas para analizar, contextualizar e avaliar criticamente os textos e documentos científicos relacionados coa teoría e metodoloxía da intervención profesional.	A28	B1 B2 B3 B8 B18
9.-Adquirir habilidades básicas para aplicar a autocritica en ideas, comportamentos e habilidades personales/sociais para evitar a interferencia nas aplicacións metodolóxicas.	A5 A6	B3 B14 B16 B17 B23 B24

Contidos

Tema	
1.-Conceptos, características e contextos da intervención profesional en Traballo Social. Implicación de los usuarios de los servicios de Trabajo Social. Participación, potenciación, defensa y acompañamiento.	Non hai.
2.-Método e metodoloxía en Traballo Social: Definicións e conceptos.	Non hai.
3.-Análise do método: relacións teoría/método, obxecto, fins e opcións metodolóxicas.	Non hai.
4.-Aproximación ás diferentes perspectivas teóricas e metodolóxicas na intervención profesional.	No hai.
5.-O proceso metodolóxico en Traballo Social. Estudio detallado e aplicacións dos compoñentes básicos. A utilización dos recursos sociais na intervención profesional. Os recursos sociais como medio e no como fin.	No hai.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	30	60
Seminarios	22.5	20	42.5
Traballos tutelados	0	30	30
Probas de tipo test	2	14	16
Outras	0.5	1	1.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición xeral por parte da profesora dos contidos da materia. A fin de garantir e mellorar o proceso de ensinanza-aprendizaxe o alumnado deberá leer previamente os contidos que se desenvolverán en cada sesión e elaborará un documento coas dúbidas surtidas durante a lectura dos mesmos, promovendo así sesións interactivas e que respondan as necesidades concretas do alumnado.

Seminarios	Empregaránse como complemento das sesións maxistrais. Consistirán en lectura previa de textos e documentos para ser debatidos e expostos nas sesións. Así como análise e resolución de exercicios prácticos que garanticen a integración teórico-práctica da asignatura. Si se considera oportuno para o desenvolvemento dalgunha cuestión concreta traerense expertos a aula.
Traballos tutelados	O alumnado deberá leer, analizar, comprender, e extraer conclusións dun libro (ou conxunto equivalente de artigos) relacionado coas competencias e contidos da materia, así como manexo de bibliografía complementaria relacionada. Esta actividade terá carácter autónomo e será grupal. Ten como obxectivo principal a familiarización coa literatura profesional, a aprendizaxe colaborativa en grupos, búsqueda de información en bases de datos, presentación por escrito e capacidade de argumentación e defensa de carácter académico-científico.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións dos seminarios para complementar a comprensión das clases maxistrais e o traballo tutelado. 2.-No despacho do profesor, no horario de tutorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-A través do correo electrónico, sempre e cando a consulta o permita.
Traballos tutelados	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións dos seminarios para complementar a comprensión das clases maxistrais e o traballo tutelado. 2.-No despacho do profesor, no horario de tutorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-A través do correo electrónico, sempre e cando a consulta o permita.
Probas	Descrición
Outras	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións dos seminarios para complementar a comprensión das clases maxistrais e o traballo tutelado. 2.-No despacho do profesor, no horario de tutorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-A través do correo electrónico, sempre e cando a consulta o permita.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	O alumnado para garantir o desenvolvemento da materia deberá traer realizadas as tarefas encomendadas para cada sesión do seminario (esquema das lecturas e/ou resolución de exercicios así como a súa exposición cando lles corresponda). Só poderá ser avaliado positivamente neste apartado si cumpre coas tarefas solicitadas de forma correcta (en tempo e forma).	10 máximo
Traballos tutelados	Nas sesións dos grupos medios, asesorarase, orientarase e realizaranse tarefas en relación a un traballo relacionado coa temática da materia, proposto pola profesora. Estas tarefas son de obrigado cumprimento, en presentación en tempo e forma para ser avaliado positivamente. Terá carácter grupal e presentarse por escrito con formato de traballo académico.	30 máximo
Probas de tipo test	Proba tipo test de resposta única. Constará de 20 ou 40 preguntas baixo o sistema de acertos-erros. Cada erro descontará 0'25. O número de preguntas netas para aprobar serán 13 ou 26. Versará sobre os contidos da materia desenvolvidos nas sesións maxistrais e nos seminarios. No examen parcial liberatorio constará de 20 ou 40 preguntas tipo test de resposta única. O número de respostas netas para aprobar será de 13 ou 26 (acertos-erros).	40 máximo
Outras	Defensa do traballo tutelado. A hora e día para cada grupo será marcada pola profesora e discriminará individualmente a nota do traballo tutelado. Só se procederá a defensa si o traballo tutelado entregado por escrito está aprobado.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder superar a materia deberán aprobarse previamente e de forma independente cada unha das probas previstas no apartado de avaliación. En todo caso, o alumnado non poderá ser avaliado se non presenta en tempo e forma en tarefas encomendadas para os seminarios e o traballo tutelado.

Advírtese o alumnado que non se gardará ningunha nota para o curso seguinte, este aspecto rixe tanto para o alumnado asistencial como non asistencial.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

1.-ALUMNADO ASISTENCIAL: será considerado como tal aquel que teña unha asistencia mínima do 80% ás sesións maxistrais e un 80% aos seminarios. En caso de non cumprir con este requisito serán avaliados como alumnado non asistencial. O alumnado asistencial terá un examen parcial, con carácter liberatorio, previo a

convocatoria oficial, de toda ou parte da materia. As modalidades así como a puntuación é a que está establecida nas metodoloxías de avaliación.

Lembrar que só se poderá aprobar a materia, cando se obteña un aprobado en cada unha das metodoloxías de forma independente.

2.-ALUMNADO NON ASISTENCIAL: aquel alumnado que non cumpra os requisitos mínimos de asistencia ás clases (maxistral e

seminarios). Este alumnado será avaliado nunha proba final global e única que consistirá en (cada unha das partes deberá estar aprobada por independente para poder superar a asignatura):

a.-Examen final na convocatoria oficial tipo test (igual formato e sistema de corrección que para os

asistentes). Este examen versará sobre os contidos teóricos das sesións maxistrais e seminarios. Puntuará un 40%

b.-Entrega dun dossier que recolla os traballos realizados polo alumnado asistencial para as tarefas dos seminarios e dos contidos relacionados co traballo tutelado (previamente a súa entrega deberá estar supervisado, con carácter obrigatorio, pola profesora). Puntuará un 10%

c.-Pregunta de desenvolvemento: versará sobre os aspectos e materiais relacionados co traballo tutelado, levarase a cabo sempre que se teña superado a primeira parte do examen tipo test. (avalía as competencias obtidas polo alumnado asistencial no traballo tutelado). Puntuará un 30%

d.-Defensa oral (será convocado pola profesora en hora e día) dos contidos desenvolvidos no apartado c. Puntuará un 20%

ADVERTENCIA: O seguimento continuo das actividades de aula, realizarase a través da Plataforma Fatic, polo tanto todo o alumnado matriculado (tanto asistencial como non asistencial) debe estar inscrito en dita plataforma desde o inicio de curso.

SEGUNDA CONVOCATORIA

Na convocatoria de xullo serán avaliadas só aquelas probas e competencias que non se superaran na convocatoria anterior.

As datas de exame pódense consultar to Taboleiro de anuncios da Facultade de Ciencias de Educación ou na páxina Web da Facultade no seguinte enlace: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Varios, **Revista de Servicios Sociales y Política Social**, números 57 e 58,

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

-Matus Sepúlveda, T. (2002): *Propuestas contemporáneas en Trabajo Social: hacia una intervención polifónica*. Buenos Aires, Espacio.

-Payne, M. (1995): *Teorías contemporáneas del Trabajo Social. Una introducción crítica* (Trad. José Real). Barcelona, Paidós (Original en inglés, 1991).

-Vélez Restrepo, O.L. (2003): *Reconfigurando el Trabajo Social. Perspectivas y tendencias contemporáneas*. Buenos Aires, Espacio.

-Acebo Urrechu, A. (1992): *Trabajo social en los servicios sociales comunitarios*. Madrid, Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Social-Siglo XXI.

-Aguilar Idáñez, M.J. y Ander-Egg, E. (1995): *Diagnóstico social: conceptos y metodología*. Buenos Aires, Lumen.

-Blanco Roca, M.L. (2001): Trabajo Social, eficacia institucional y desarrollo afectivo. *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 54, 109-121.

-Chambon, D. S. et al (2001): *Foucault y el Trabajo Social*. Granada, Maristán.

-De la Rosa Gimeno, P. (2000): Análisis e interpretación diagnóstica. En Martínez, M.J. (Coord.) *Para el Trabajo Social. Aportaciones teóricas y prácticas*. Granada, Maristán.

- De Robertis, C. y Pascal, H. (1994): *La intervención colectiva en trabajo social. La acción con grupos y comunidades* (Trad. C. Tello). Buenos Aires, El Ateneo (Original en francés, 1987).
- Howe, D. (1999): *Dando sentido a la práctica. Una introducción a la Teoría del Trabajo Social*. Granada, Maristán.
- Kisnerman, N. (1998): *Pensar el Trabajo Social: una introducción desde el construccionismo*. Buenos Aires, Lumen-Humanitas.
- Navarro Pedreño, S. (2004): *Redes sociales y construcción comunitaria. Creando (con)textos para una acción ecológica*. Madrid, CCS.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Ética e traballo social/O05G220V01502
 Proceso de planificación en traballo social/O05G220V01504
 Traballo social grupal e comunitario/O05G220V01604
 Traballo social individual e familiar/O05G220V01505

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403
 Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G220V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G220V01101
 Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204
 Introducción ao traballo social/O05G220V01105
 Psicoloxía: Psicoloxía básica/O05G220V01103
 Socioloxía: Socioloxía xeral/O05G220V01203

Outros comentarios

- 1.-Traballar e estudar de xeito continuado mellora notablemente a superación da materia, xa que é unha materia que require asentado de forma continua os contidos.
 - 2.-Leer os temas da sesión maxistral previamente a mesma, co fin de mellorar a comprensión da explicación xeral da profesora, así como traer elaboradas as dúbidas a aula para poder resolvelas en función das necesidades do alumnado.
 - 3.-Levar o día as actividades planificadas para cada seminario.
 - 4.-Non saltarse as pautas de organización para o traballo tutelado.
 - 5.-Plantexar todas as dúbidas sobre calquer aspecto da materia a profesora, tanto na aula (en relación os contidos e exercicios) como nas titorías de despacho (para outros aspectos relacionados coa materia ou para afondar en dúbidas que por cuestión de tempo non sexa posible facelo na aula). A utilización das titorías ten un carácter fundamental (tanto para alumnado asistencial como non asistencial) coa fin de facilitar o desenvolvemento e superación da materia.
 - 6.-Para o alumnado non asistencial recoméndase iniciar unha titorización desde o inicio da materia, cara os aspectos teóricos e fundamentalmente para desenvolver adecuadamente a parte da proba final que equivale o traballo tutelado do alumnado asistencial.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicoloxía: Psicoloxía social				
Materia	Psicoloxía: Psicoloxía social			
Código	O05G220V01303			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Fernández González, Ángel			
Profesorado	de Jesús Rodríguez, María Elena Fernández González, Ángel			
Correo-e	afdez@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
Descrición xeral	A Psicoloxía Social forma parte do plan formativo da titulación de Traballo Social como unha materia de carácter fundamental ou básica de cara á comprensión do comportamento humano e á intervención no mesmo. A materia de Psicoloxía Social ofrece contribucións relevantes a nivel teórico, metodolóxico, así como práctico de cara ao curriculum formativo en Traballo Social, na medida en que trata temas que teñen que ver cos procesos psicosociais básicos que subxacen ao comportamento social (as bases nas que se asenta ese comportamento, a percepción de persoas e coñecemento social, relacións sociais, comunicación, comportamento prosocial e agresivo, etc.), as actitudes, e os grupos. Deste xeito adecúase ao perfil da titulación e aporta coñecementos útiles para os e as profesionais que traballen no ámbito do Traballo Social na medida en que teñen que estar capacitados para realizar intervencións en contextos sociais e institucionais (nos que viven individuos, grupos, familias, organizacións e comunidades); participar na formulación e avaliación de políticas, servizos e iniciativas sociais; contribuir á cidadanía activa mediante o empowerment e a garantía dos dereitos humanos e sociais, e, traballar na prevención dos problemas sociais.			

Competencias de titulación	
Código	
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (existencia de maiores redes)
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A17	Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos

B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B20	Creatividade
B21	Liderado

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer e aplicar os coñecementos sobre procesos de interacción e influencia social co fin traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias	A3	B1 B2 B3 B8 B11 B16
Coñecer e aplicar coñecementos sobre procesos psicosociais básicos que capaciten para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz	A8	B1 B3 B4 B9 B10 B16
Ser competentes na análise e cambio de actitudes co fin de poder interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida	A11	B1 B3 B4 B9 B14 B17 B18 B20
Ser capaces de promover o crecemento, desenvolvemento, así como a autosuficiencia das persoas e resolución de conflitos interpersoais aproveitando os coñecementos sobre dinámica de grupos, influencia social e actitudes.	A14 A17	B9 B14 B17
Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver, apoiándose na súa formación sobre grupos, actitudes e influencia social	A13	B2 B3 B6 B9 B10 B20 B21

Contidos

Tema		
I. Introducción	Psicoloxía Social e Traballo Social. O enfoque psicosocial como ponte entre o enfoque psicolóxico e o sociolóxico.	
II. Procesos psicosociais básicos	A socialización e aprendizaxe social. O coñecemento social das persoas: percepción social, cognición social e procesos de atribución. A comunicación: comunicación verbal e non verbal. Niveis de comunicación.	
III. Relacións interpersoais (I)	Relacións interpersoais e procesos de atracción: afiliación, atracción interpersonal. Comportamiento altruista	
IV. Relacións interpersoais (II)	Relaciones interpersoais e procesos de rechazo: estereotipos, prexuízos e discriminación. A agresión.	
V. Actitudes e influencia social	Actitudes: estrutura, formación, medición. Cambio de actitudes. Procesos de influencia social: maioritaria e minoritaria .	
VI. Grupos	Introducción á Psicoloxía social dos grupos (estructura e dinámica), ás relacións entre grupos, e ao comportamento colectivo.	

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	22	38	60
Traballos de aula	22	7	29
Traballos tutelados	1	30	31
Presentacións/exposicións	2	8	10
Informes/memorias de prácticas	0	8	8
Probas de resposta curta	1	0	1

Probas de tipo test	1	0	1
Cartafol/dossier	0	9	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a presentar a materia e o plan de traballo individual e grupal.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos básicos da materia.
Traballos de aula	Prácticas guiadas nas que se aborda un tema monográfico, que serven para ampliar e profundizar nos contidos tratados nas sesións maxistrais e den orientacións de cara o mundo profesionalizante.
Traballos tutelados	Traballos e proxectos que fai o alumnado de maneira autónoma fora da aula, tras a conseguinte planificación co profesor e baixo a supervisión deste.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun traballo relacionado cos contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo. Supón o complemento final do traballo autónomo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Tempo reservado polo docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado tanto en grupo reducido na aula como no despacho ou gabinete, atendendo ás necesidades específicas de cada alumno/a. Ademais da atención personalizada na aula e no despacho, tamén se manterá contacto persoalizado a través de internet, tanto por correo electrónico como a través da plataforma TEMA de ensino virtual, onde crearemos cartafols grupais e individuais nas que faremos un seguimento do traballo realizado polo alumnado ao longo do tempo.
Presentacións/exposicións	Tempo reservado polo docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado tanto en grupo reducido na aula como no despacho ou gabinete, atendendo ás necesidades específicas de cada alumno/a. Ademais da atención personalizada na aula e no despacho, tamén se manterá contacto persoalizado a través de internet, tanto por correo electrónico como a través da plataforma TEMA de ensino virtual, onde crearemos cartafols grupais e individuais nas que faremos un seguimento do traballo realizado polo alumnado ao longo do tempo.
Probas	Descrición
Informes/memorias de prácticas	Tempo reservado polo docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado tanto en grupo reducido na aula como no despacho ou gabinete, atendendo ás necesidades específicas de cada alumno/a. Ademais da atención personalizada na aula e no despacho, tamén se manterá contacto persoalizado a través de internet, tanto por correo electrónico como a través da plataforma TEMA de ensino virtual, onde crearemos cartafols grupais e individuais nas que faremos un seguimento do traballo realizado polo alumnado ao longo do tempo.
Cartafol/dossier	Tempo reservado polo docente para atender e resolver as dúbidas do alumnado tanto en grupo reducido na aula como no despacho ou gabinete, atendendo ás necesidades específicas de cada alumno/a. Ademais da atención personalizada na aula e no despacho, tamén se manterá contacto persoalizado a través de internet, tanto por correo electrónico como a través da plataforma TEMA de ensino virtual, onde crearemos cartafols grupais e individuais nas que faremos un seguimento do traballo realizado polo alumnado ao longo do tempo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Avaliación do grao de asimilación do temario exposto na aula durante as sesións maxistrais, mediante probas que combinen preguntas de resposta curta con preguntas tipo test. Débese acadar un nivel medio como mínimo para sumar a puntuación dos outros apartados.	50
Traballos de aula	Avaliación de actividades prácticas de aula mediante informes/memorias que impliquen a descrición da actividade realizada na aula e reflexión sobre a súa vinculación coa materia e titulación	25

Avaliación do traballo monográfico relacionado coa materia que o/a estudante/a realiza de maneira autónoma en pequeno grupo, de xeito cooperativo e baixo a supervisión do profesor. Ademais da estrutura e contido se avaliará a presentación do traballo ou proxecto.

O traballo inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e presentación, manexo das TIC e a Plataforma TEMA .

Presentacións/exposicións A avaliación das exposicións súmase aos traballos tutelados, dos que forma parte, e terase en conta a relevancia dos contidos tratados, a coherencia, claridade e atractivo da exposición.

5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación Alumnado Non Presencial que non poida seguir actividades de aula de xeito regular : criterios similares aos da modalidade presencial coa salvedade de que como non participan nas actividades prácticas de aula compensarán estas con un traballo adicional práctico ademais do teórico. A súa avaliación basearase en: examen que combina preguntas de tipo test con preguntas curtas sobre material impreso vinculado co temario que se lle indicará oportunamente (50% máximo da calificación), un traballo teórico (25% máximo da calificación), un traballo práctico (25% máximo da calificación), ambos planificados previamente de acordo co profesor. Para facer a media dos traballos co exame haberá que ter aprobado este.

Enténdese por alumnado non presencial aquel que non pode asistir ao menos ao 70% das sesións teóricas e prácticas. O alumnado que comence como presencial e non chegue a este nivel de asistencia, automaticamente pasará a non presencial.

Segunda Convocatoria (Xullo): se conservarán as calificacións das competencias e probas superadas para a Convocatoria de Xullo, na que se examinará o alumnado só das competencias e probas non superadas previamente.

Nota: o exame oficial da materia (ver Taboleiro de Horarios de Traballo Social, planta baixa do Edificio de Ferro)

Exame de Xuño/Xullo: (ver Taboleiro de Horarios para saber día, hora, aula e data de revisión).

Titorías do profesorado: ver web Facultade

Bibliografía. Fontes de información

Baron, R.A. e Byrne, D., **Psicología Social**, Pearson,

Franzoi, S., **Psicología Social**, McGraw-Hill,

Gómez, A., Gaviria, E., Fernández, I., **Psicología Social**, Sanz y Torres,

Morales, J.F. e Olza(Coords.), **Psicología Social y Trabajo Social**, McGraw-Hill,

Cuadrado, I. e Fernández, I., **Psicología Social**, Sanz y Torres,

Ademais da bibliografía fundamental arriba sinalada, se terán en conta as fontes que se citan a continuación e que inclúen diferentes soportes. De todos modos, para os traballos tutelados se recomendarán fontes específicas ademais das sinaladas a continuación.

Fernández, I., Cuadrado, M.I. (2012). *Psicología Social*. Madrid: Sanz y Torres.

Gómez, A., Gaviria, E., Fernández, I. (2006). *Psicología Social*. Madrid: Ed. Sanz y Torres

Hewstone, B.(1999). *Introducción a la Psicología Social*. Barcelona: Ariel.

Morales, J.F., Moya, M., Gaviria, E., Cuadrado, I. (2007). *Psicología Social*. Madrid: McGraw-Hill.

Palací, F.J.(2005). *Psicología de la Organización*. Madrid: Pearson.

Paterna, C., Martínez, MC. e Vera, J.J. (2003). *Psicología Social*. Madrid: Pirámide.

Diego Vallejo,, R., Chico, M. (2006). *Prácticas de Psicología Social*.Madrid: Pirámide.

2. Complementaria

Alvaro,J.L.; Garrido Luque, A. (2003). *Psicología Social*. Madrid:McGraw-Hill.

Berjano, E. e Pinazo, S. (2001). *Interacción social y comunicación*. Valencia: Tirant lo Blanch.

Bueno, J.R., Lila, M., Molpeceres, M.A., Pinazo, S. (1999). *Psicología Social*. Valencia: Gules.

Expósito, F. e Moya, M. (Coords.) (2005). *Aplicando la Psicología Social*. Madrid: Pirámide.

Gómez Jacinto, L., e Canto Ortiz, J.M. (Coords.) (2000). *Psicología Social*. Madrid: Pirámide.

Hernández, B. , Valera, S., e Suárez (2003). *Contextos y procesos en la intervención psicosocial*. Tenerife: Resma.

Hewstone et al. (1990). *Introducción a la Psicología Social*. Barcelona: Ariel.

López Cabanas, M., e, Chacón, F. (1997). *Intervención Psicosocial y Servicios Sociales*. Madrid: Síntesis.

Morales, J.F. et al. (1994). *Psicología Social* (2ª Ed.). Madrid: McGraw-Hill.

Munduate, L. (1997). *Psicología Social de la Organización*. Madrid: Pirámide.

Peiró, J.M. (1991). *Psicología de la Organización* (2 vols.) (5ª ed.). Madrid: U.N.E.D.

Quijano, S.D. De (1993). *La Psicología Social en las Organizaciones: Fundamentos*. Barcelona: P.P.U.

Sánchez, A. (2002). *Psicología Social Aplicada*. Madrid: Prentice-Hall.

European journal of social psychology.

Journal of personality and social psychology

Revista de psicología social

-Enlaces básicos:

http://www.uvigo.es/uvigo_gl/Administracion/Biblioteca/

www.eduso.net

Current research in social psychology

European review of social psychology

Journal of community and applied social psychology

Social psychology

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital/O05G220V01301

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G220V01101

Psicoloxía: Psicoloxía básica/O05G220V01103

Socioloxía: Socioloxía xeral/O05G220V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Servizos sociais especializados I				
Materia	Servizos sociais especializados I			
Código	005G220V01304			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Mendez Rodriguez, María José			
Profesorado	Mendez Rodriguez, María José			
Correo-e	mjmenendez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Os Servizos Sociais, entendidos como instrumentos da Política Social que actúan sobre as necesidades sociais, son de máximo interés para @s alumn@s ó constituir un dos campos máis importantes da súa actividade profesional. Coñecer e comprender o obxecto, mecanismos de actuación, modos de provisión dos servizos sociais especializados da promoción da autonomía e atención a dependencia así como da inclusión social resultan imprescindibles para o desempeño profesional do Traballo Social.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A22	Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco
A24	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
A31	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B18	Aprendizaxe autónoma

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias A1 A8

Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz

Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención A9

Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social A6

A7

Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención

Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados A10

Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais A2

Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias A3

Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión A4

Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir A19

Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma A21

Establecer, minimizar e administrar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco A22

Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan A31

Capacidade de análise e síntese B1

Capacidade de organización e planificación B2

Capacidade reflexiva B3

Traballo en equipo de carácter interdisciplinar B12

Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade A24

Aprendizaxe autónoma B18

Contidos

Tema

Tema1: Estructura organizativa dos servizos sociais especializados na Comunidade Autónoma Galega. - Definición, funcións, clasificación. - Tipoloxía

Galega.

Tema 2: Servizos sociais para a autonomía persoal e atención a dependencia.

- Normativa estatal e autonómica sobre dependencia.
- Definicións dos termos establecidos na lei.
- Beneficiarios.
- Valoración de graos. Calendario de implantación.
- Servizos e prestacións do SAAD.
- Compatibilidade entre servizos e prestacións.
- Outros servizos, programas e prestacións da Comunidade Autónoma.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	40	60
Seminarios	12	6	18
Presentacións/exposicións	3	5	8
Saídas de estudo/prácticas de campo	0	6	6
Traballos tutelados	6	12	18
Actividades introdutorias	2	6	8
Probas de tipo test	2	30	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno.
Traballos tutelados	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	A profesora de forma individual ou en pequeno grupo, atenderá as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (na aula e titorias de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).
Traballos tutelados	A profesora de forma individual ou en pequeno grupo, atenderá as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (na aula e titorias de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Valoraránse os traballos solicitados e presentados polo estudante de xeito individual e /ou grupal na modalidade presencial. Para a modalidade non presencial deberán presentar un traballo práctico relacionado coa materia .	20 P
Probas de tipo test	Exame teórico tipo test sobre os contidos da materia impartidos a través de clases maxistras. Constará de 40 preguntas con dúas alternativas de resposta, das cales só unha é verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos erros, estando o corte do aprobado en 18 para a modalidade presencial. Para a modalidade non presencial o aprobado estará en 24.	10 NP 80 P
		90 NP

Outros comentarios sobre a Avaliación

Haberá dúas modalidades de avaliación:

MODALIDADE DE AVALIACIÓN PARA ESTUDANTES ASISTENTES: Terán a consideración de asistentes aqueles alumnos que asistan a un 80% das clases prácticas e teóricas, si superan as non asistencias pasarán automaticamente a modalidade non asistente. Para aprobar a asinatura deberán ter aprobada a parte teórica e o examen práctico.

MODALIDADE DE AVALIACIÓN PARA NON ASISTENTES: Exame teórico de todos os contidos da materia, e traballo práctico. Para aprobar a asinatura deberán ter aprobado o exame teórico e o traballo práctico.

Convocatorias seguintes

As competencias non superadas, derivadas da totalidade e/ou de parte das probas/actividades obxecto de avaliación, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo.

Bibliografía. Fontes de información

Lei 9/91, do 2 de outubro, galega de medidas básicas para a inserción social. (DOG 3/10/1991). Derogados os artigos 53, 55 e 56 pola Decreto 374/91, do 24 de outubro que a desenvolve no relativo á RISGA (DOG 5/11/1991)

Lei 16/2004, do 29 de decembro, pola que se modifica a Lei 9/1991, do 2 de outubro, galega de medidas básicas para a inserción social (DOG nº 254 do 31/12/2004)

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Conceptos, teorías e métodos en traballo social/O05G220V01302

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dereito: Dereito e traballo social				
Materia	Dereito: Dereito e traballo social			
Código	005G220V01401			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dereito privado Dereito público Dereito público especial			
Coordinador/a	Conde Fernández, Francisco Fernández Prieto, Marta			
Profesorado	Abundancia Domínguez, José Conde Fernández, Francisco Fernández Prieto, Marta			
Correo-e	fconde@uvigo.es mfprieto@uvigo.es			
Web	http://http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia Dereito e Traballo Social ten por finalidade o coñecemento de institucións básicas de Dereito civil , Dereito administrativo e Dereito do traballo e da Seguridade Social, coñecementos necesarios na formación dun Graduado en Traballo Social. En particular, preténdese formar ao estudante en nocións básicas de dereito de familia, contrato de traballo e integración no mercado laboral de colectivos con especiais dificultades, prestacións contributivas e asistenciais do Sistema de Seguridade Social e procedemento administrativo, que lle permitan captar a complexidade do marco normativo e das situacións nas que se poden atopar as persoas.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A20	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A27	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
A31	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas

B10	Toma de decisións
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B23	Motivación pola calidade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
(*)Coñecer o marco xurídico das relacións persoais e familiares, en especial entre cónxuxes e en relación cos menores; dos dereitos sociais, as políticas de integración socio-laborais e os elementos básicos do sistema de Seguridade Social; e do funcionamento das Administracións públicas	A1
(*)Analizar e asesorar sobre o exercicio de dereitos e o cumprimento de obrigas en relación coa familia, a empresa, a Seguridade Social e as Administracións Públicas en xeral	A8
Integrar no Traballo Social as esixencias que impoñen os marcos legais e as normas de prestación de servizos, en especial a esixencia de responsabilidade á Administración Pública	A19
Capacidade de análise e síntese	B1
Aprendizaxe autónoma	B18
(*)	B2
(*)	B3
(*)	B4
(*)	B8
(*)	B9
(*)	B10
(*)	B14
(*)	B15
(*)	B16
(*)	B17
(*)	B18
(*)	B19
(*)	A4
(*)	B23
(*)	A5
(*)	B24
(*)	A6
(*)	A7
(*)	A9
(*)	A20
(*)	A21
(*)	A23
(*)	A25
(*)	A26
(*)	A27
(*)	A31

Contidos

Tema	
PARTE I: ORGANIZACIÓN E ACTUACIÓN DAS ADMINISTRACIÓNS PÚBLICAS	Concepto, formación histórica e bases constitucionais. O sometemento pleno da Administración á lei e ao dereito.
1. O Dereito Administrativo.	
2. O ordenamento xurídico administrativo.	As fontes do Dereito Administrativo. O regulamento: concepto e clases. Distinción entre regulamentos e actos administrativos. Inderrogabilidade singular e invalidez dos regulamentos.
3. O procedemento administrativo.	Concepto, significado e regulación positiva. Os interesados. As fases do procedemento administrativo: iniciación, instrución e finalización. A obriga de resolver. O silencio administrativo.

4. Os actos administrativos.	Concepto, clases e elementos dos actos administrativos. Eficacia do acto administrativo. Teoría da invalidez: os vicios dos actos administrativos. Impugnación e revisión dos actos en vía administrativa. A execución forzosa
PARTE II: CONTRATO DE TRABAJO, INTEGRACIÓN NO MERCADO LABORAL E PROTECCIÓN SOCIAL	1. Concepto de Dereito do Trabalho.- 2. O traballo asalariado.- 3. As fontes do Dereito do Trabalho.- 4. Contrato de traballo. Concepto e caracteres. Partes. O traballador inmigrante. Forma. Salario e tempo de traballo. Extinción.
1. Significado do Dereito do traballo. O contrato de traballo.	
2. A Seguridade Social. O Réxime Xeral.	1. O Sistema de Seguridade Social en España. 2. Actos de encuadramento.- 3. Cotización.- 4. A acción protectora: Asistencia sanitaria. Incapacidade temporal. Maternidade, paternidade, risco durante o embarazo e risco durante a lactación natural. Redución de xornada por coidado de menor afectado de cancro ou enfermidade grave. Incapacidade permanente. Xubilación. Morte e supervivencia. Prestacións de protección á familia. Prestacións por desemprego. Protección asistencial.
PARTE III: DEREITO DE FAMILIA	A familia na Constitución. -A familia non matrimonial: as unións de feito e os seus efectos. -O matrimonio: concepto, natureza e caracteres. - Requisitos do matrimonio: capacidade matrimonial e impedimentos. - Relacións persoais e patrimoniais entre os cónxuxes. -A separación matrimonial. -A disolución do matrimonio. -A nulidade do matrimonio.
1. Familia e Dereito de Familia.	
2. Filiación.	Determinación e proba da filiación. -A patria potestade. -A filiación adoptiva: concepto, efectos, extinción. - As institucións tutelares e de garda. -A protección de menores: desamparo, garda e acollemento. -A incapacidade

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22.5	42	64.5
Estudo de casos/análises de situacións	12	12	24
Titoría en grupo	7.5	15	22.5
Probas de tipo test	3	36	39

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos da *asignatura obxecto de estudo, os seus fundamentos teóricos e *directrices principais, contidos que deberán ser estudados polo alumno e que serán obxecto de avaliación.
Estudo de casos/análises de situacións	Formulación e resolución de casos prácticos a fin de levar á práctica os contidos teóricos da *asignatura. Para ese efecto, o docente propoñerá ao *alumnado a resolución de feitos, supostos, casos, sentenzas, *etc, coa finalidade de coñecerlos, *interpretalos, *resolverlos, así como reflexionar sobre os mesmos, contrastar datos, completar os seus coñecementos e, no seu caso, intentar procedementos alternativos de solución.
Titoría en grupo	Entrevistas/conversacións do docente cos alumnos para *asesoramiento e desenvolvemento de actividades, debates, traballos tutelados... e do proceso de aprendizaxe en xeral

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas/conversacións do docente cos alumnos para *asesoramiento e desenvolvemento de actividades, debates, traballos tutelados... e do proceso de aprendizaxe en xeral

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Probas de tipo test. Probas para avaliación das competencias adquiridas con preguntas pechadas de elección múltiple. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	68
Estudo de casos/análises de situacións	Probas de tipo test: Probas para avaliación das competencias adquiridas no traballo titorizado en grupos medianos que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	20

Titoría en grupo	Probas de tipo test: Probas para avaliación das competencias adquiridas na actividade autónoma titorizada na aula que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	12
------------------	---	----

Outros comentarios sobre a Avaliación

I. AVALIACIÓN fin de carreira:

Sistema de avaliación final. O alumno terá dereito a ser avaliado na convocatoria de fin de carreira mediante a realización dun exame final que representa o 100% da cualificación na materia. O exame final consistirá nunha proba tipo test, que incluírá aspectos teóricos e prácticos da materia.

II. AVALIACIÓN maio:

(i) Sistema de avaliación continua. Para acollerse ao sistema de avaliación continua e aprobar a materia mediante o sistema de avaliación continua, o alumno deberá cumprir o tres requisitos seguintes:

1. Acreditar asistencia a un 80% das clases □maxistras, grupos medianos e accións titoriais, sen que, salvo casos excepcionais -ex. enfermidades de longa duración verificadas con informe médico-, permítase xustificar a ausencia.
2. Obter unha cualificación de cinco ou superior como nota media que resulte do tres test que realizará ao longo do cuadrimestre, un por cada parte do programa. As probas tipo test realizaranse aproximadamente nas semanas cinco, dez e quince do cuadrimestre.
3. Obter no tres probas tipo test unha cualificación superior a 4. Próbalas tipo test incluírán preguntas de clase maxistral (68%), de grupo mediano (20%) e de accións titoriais (12%).

O alumno que obteña unha cualificación de 5 ou superior na avaliación continua e obtivese unha cualificación superior a 4 nas distintas probas quedará exento do exame final. Se o alumno ten suspensa unicamente unha das probas cunha cualificación inferior a 4, poderá optar por ir ao exame final con toda a materia ou examinarse unicamente da parte suspensa, pero, neste último caso, a cualificación final desa parte suspensa será unha media ponderada entre a primeira cualificación □-inferior a 4- (10%) e a obtida posteriormente (90%).

En todo caso, se algún alumno, con motivo suficientemente documentado e xustificado a xuízo das profesoras □ex. ingreso hospitalario-, non puidese realizar algunha do tres probas na data prevista para iso, poderá examinarse desa parte na convocatoria de maio sen penalización algunha.

(ii) Sistema de avaliación final. O alumno que non desexe acollerse ao sistema de avaliación continua ou que non cumpra os requisitos esixidos para aprobar a materia, terá dereito a ser avaliado na convocatoria de maio mediante a realización dun exame final que representa o 100% da cualificación na materia. O exame final consistirá nunha proba tipo test, que incluírá aspectos teóricos e prácticos da materia tratados en clases maxistras, grupos medianos e accións titoriais.

III. AVALIACIÓN xuño-xullo:

Se o alumno non aproba a materia na avaliación de maio, a nota obtida na avaliación continua desenvolvida durante o curso conservarase para a convocatoria do mes de xullo, conforme a criterios semellantes aos previstos para a primeira avaliación, aínda que cunha maior ponderación da parte suspensa, de modo que se un alumno ten suspensa cunha cualificación inferior a 4 unha soa do tres probas, poderá examinarse da parte suspensa na data fixada para a convocatoria de xullo, pero na cualificación desa parte suspensa faráselle a media ponderada entre a primeira cualificación □inferior a 4- (20%) e a obtida na convocatoria de xullo (80%). En todo caso, o alumno poderá optar pola realización dun exame final con toda a materia da materia. O exame final consistirá nunha proba tipo test, que incluírá aspectos teóricos e prácticos da materia tratados en clases maxistras, grupos medianos e accións titoriais.

A nota obtida na avaliación continua non se conservará para convocatorias de cursos académicos posteriores. O alumno deberá someterse a un novo proceso de avaliación continua, agás que opte pola avaliación final teórica e práctica.

A data e horario das probas de avaliación das diferentes convocatorias serán as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2013-14

Bibliografía. Fontes de información

GAMERO CASADO, EDUARDO; FERNANDEZ RAMOS, SEVERIANO, **Fundamentos de Derecho Público: Derecho Administrativo para no juristas**, última edición,

AA.VV., VELASCO PORTERO, T., NÚÑEZ-CORTÉS CONTRERAS, P., (Dir.), **Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social para Titulaciones no jurídicas**, última edición,

AA.VV., **LEGISLACIÓN: Código/legislación de normas administrativas de cualquiera de las editoriales existentes en el mercado y actualizado a 2010**, última edición,

AA.VV., **LEGISLACIÓN: Código/legislación de normas laborales y de seguridad social de cualquiera de las editoriales existentes en el mercado y actualizado a 2010**, última edición,

Bercovitz Rodríguez-Cano, Rodrigo, **Manual de Derecho Civil. Derecho de Familia**, última edición,

AA.VV., **Código civil actualizado**, actualizado,

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Habilidades sociais e de comunicación do traballo social**

Materia	Habilidades sociais e de comunicación do traballo social			
Código	O05G220V01402			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	de Jesús Rodríguez, María Elena			
Profesorado	de Jesús Rodríguez, María Elena			
Correo-e	elenadejesus@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia pretende proporcionar ao alumnado un coñecemento pormenorizado sobre as habilidades sociais e da comunicación, piar básico non só no seu desenvolvemento persoal senón, e sobre todo, para o seu futuro exercicio profesional, baseado no traballo conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades, así como con outros e outras profesionais. Polo tanto, unha boa praxe do Traballo Social debe pasar necesariamente polo coñecemento e manexo de ditas habilidades.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes

A17	Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A20	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades
A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B5	Coñecemento da lingua estranxeira
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B19	Adaptación a novas situacións
B20	Creatividade
B21	Liderado
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1. Coñecer e comprender a importancia das habilidades sociais nas relacións interpersonais, os compoñentes básicos das mesmas e o seu entrenamento.	A6 A20 A26	B1 B2 B3 B11 B12 B14 B16
2. Intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.	A1 A7 A8 A10	B10 B14 B20
3. Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar ás súas condicións de vida.	A1 A2 A3 A11 A14 A15 A18	B2 B6 B9 B11 B14 B15 B24
4. Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades.	A13 A14	B6 B11 B14

5. Promover o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal.	A3 A5 A14 A16 A25 A28 A29	B5 B7 B8 B13 B14 B15 B18 B21 B22 B23 B24
6. Utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa de conflitos.	A1 A8 A15 A17 A30	B1 B9 B10 B14 B16 B17 B19 B24
7. Capacidade para apoiar ás persoas para que sexan capaces de manifestar as súas necesidades, puntos de vista e circunstancias.	A3 A19 A20	B14 B15 B24
8. Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias.	A3 A12 A14	B14 B15 B24

Contidos

Tema	
Bloque I: A comunicación como eixo da habilidade social	Relacións interpersoais e comunicación. O proceso de comunicación. Errores e barreiras na comunicación. Comunicación verbal e non verbal.
Bloque II: HHSS: aspectos teóricos	Relacións interpersoais e habilidades sociais. Aprendizaxe social e habilidades sociais. Concepto de habilidade social e competencia social. Modelos explicativos das HHSS. Compoñentes das HHSS. Estilos comunicativos. Conductas socialmente habilitadas: autoestima, autoimaxe, asertividade, autocontrol e toma de decisións
Bloque III: HHSS: aspectos metodolóxicos	Técnicas de avaliación das HHSS. Adestramento en HHSS: etapas e métodos. HHSS na infancia, a xuventude e a idade adulta
Bloque IV: Importancia das HHSS e da comunicación na práctica profesional do Traballo Social	Adestramento en habilidades sociais para Traballo Social: habilidades de comunicación na relación de axuda. Manexo de situacións emocionais. Afrontamento da hostilidade, desánimo e indiferencia. Resolución de conflitos e toma de decisións. Traballo en equipo. Dirección de reunións e outras técnicas de discusión ou intercambio de información. Prevención e afrontamento do estrés laboral.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	20	0	20
Seminarios	15	0	15
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Traballos tutelados	0	43	43
Presentacións/exposicións	1	5	6
Titoría en grupo	5	10	15
Probas de tipo test	1.5	45	46.5
Probas de autoavaliación	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición
Actividades introdutorias Toma inicial de contacto co alumnado a efectos de: - Presentación da materia (obxectivos, contidos, metodoloxía, criterios de avaliación) e aclaración de posibles dúbidas ao respecto. - Detección de coñecementos previos, expectativas en relación á materia, intereses e motivacións do alumnado.

Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte da profesora, así como das directrices do traballo a desenvolver polo alumnado. Adicaranse as derradeiras sesións á súa exposición individual ou grupal.
Seminarios	Actividade eminentemente práctica enfocada á adquisición de coñecementos e habilidades instrumentais en relación coas habilidades sociais e de comunicación, con asistencia específica por parte da profesora ás actividades desenvolvidas polo alumnado.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Exposición do labor desenvolvido por profesionais de prestixio para afondar no coñecemento da utilización das habilidades sociais e da comunicación en diversos ámbitos sociais.
Traballos tutelados	O alumnado, preferiblemente en grupo ou, se non é posible esta opción, de xeito individual, elabora un pequeno traballo de investigación ou un proxecto de intervención con grupos (inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, correcta estruturación e redacción...)
Presentacións/exposicións	Exposición oral por parte do alumnado, previa presentación escrita, dos traballos tutelados realizados.
Titoría en grupo	Entrevistas mantidas polo alumnado coa profesora para asesoramento e desenvolvemento das actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introductorias	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de dúbidas, titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...) - Non presencial:a través da plataforma virtual TEMA ou do correo electrónico.
Sesión maxistral	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de dúbidas, titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...) - Non presencial:a través da plataforma virtual TEMA ou do correo electrónico.
Seminarios	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de dúbidas, titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...) - Non presencial:a través da plataforma virtual TEMA ou do correo electrónico.
Traballos tutelados	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de dúbidas, titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...) - Non presencial:a través da plataforma virtual TEMA ou do correo electrónico.
Titoría en grupo	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de dúbidas, titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...) - Non presencial:a través da plataforma virtual TEMA ou do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	Asistencia, participación e realización das actividades propostas pola profesora. Puntuación máxima: ata 1.5 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 0.75 punto neste apartado para superar a proba.	15
Traballos tutelados	Elaboración, grupal ou individual, de pequenas investigacións ou de proxectos de intervención con grupos. Puntuación máxima: ata 2 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 1 punto neste apartado para superar a proba.	20
Presentacións/exposicións	Exposición, grupal ou individual, de pequenas investigacións ou de proxectos de intervención con grupos. Puntuación máxima: ata 1.5 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 0.75 punto neste apartado para superar a proba.	15
Probas de tipo test	Realización dun examen tipo test (40 preguntas como máximo con dúas opcións de resposta) sobre os contidos do temario. As preguntas deixadas en branco non se terán en conta na cualificación, que virá dada pola nota resultante de restar os erros dos acertos. Puntuación máxima: ata 5 puntos da nota final. Punto de corte para aprobar este apartado da materia: 20 preguntas.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

REQUISITO PARA PRESENTARSE ÁS PROBAS DE AVALIACIÓN:

O alumnado deberá entregar a súa ficha debidamente cumprimentada nun prazo máximo de tres semanas

facendo constar expresamente a modalidade elixida, o que implica contactar necesariamente coa profesora a principios de curso para comunicarlle a súa elección e poder ser convenientemente avaliado.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

Aplicaranse dous sistemas de avaliación tomando como criterio diferencial a asistencia ou non ás clases presenciais e ás titorías grupais, dado que a planificación deste proceso de ensino-aprendizaxe esixe a presenza do alumnado sobre todo en aquelas relacionadas coa adquisición de competencias procedementais e actitudinais, o que implica facer un seguimento das asistencias mediante controles. Quen sen notificalo teña una asistencia por debaixo do 80% será considerado a tódolos efectos como non asistente, salvo causa debidamente xustificada (enfermidade ou pasamento dun familiar achegado).

*** Modalidade asistencial:** A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos distintos apartados especificados no cadro superior, sendo preciso ter superados cada un deles ailladamente.

*** Modalidade non asistencial:** A avaliación e a superación da materia virá determinada polo exame final teórico-práctico (50% da nota final, sendo necesario obter como mínimo 2.5 puntos dos 5 que integran este apartado) e pola realización dun traballo tutelado pola profesora que haberá que presentar na data de exame da convocatoria oficial, previa a súa exposición (50% restante da nota, sendo preciso acadar como mínimo 2.5 puntos do total dos 5 que se poden obter neste apartado). A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos dous apartados, sendo preciso superar cada un deles ailladamente.

SEGUNDA CONVOCATORIA:

As competencias non superadas, derivadas da totalidade e/ou de parte das probas/actividades obxecto de avaliación, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, gardándose a nota da parte superada, tanto na modalidade asistencial como na non presencial.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

Caballo, V. (2002): Manual de evaluación y entrenamiento de las habilidades sociales. Madrid: Siglo XXI. (5º ed.).

Roca, E. (2007): *Cómo mejorar las Habilidades Sociales. Programa de asertividad, autoestima e inteligencia emocional*. ACDE Psicología, Valencia.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

Alberi, R. e Emmons, M. (2006): *Con todo tu derecho. Cómo proclamar nuestros propios derechos sin dejarnos manipular y sin manipular a los demás*. Barcelona: Obelisco.

Bimbela, J.L. y Navarro, B. (2005): *Cuidando al formador. Habilidades emocionales y de comunicación*. Granada: Escuela Andaluza de Salud Pública.

Bimbela, J.L. (2008): *Gimnasia emocional: pasamos a la acción*. Granada: Escuela Andaluza de Salud Pública.

Bisquerra R. (1999): *Educación Emocional y Bienestar*. Barcelona: Praxis.

Boada i Grau, Joan -dir. y coord.- (2009): *Solución de los conflictos en empresas y organizaciones*. Madrid: Pirámide.

Carr, A. (2007). *Psicología Positiva. La ciencia de la felicidad*. Barcelona: Paidós.

Castanyer, O. (1998): *La asertividad: expresión de una sana autoestima*. Bilbao: Desclee De Brouwer.

Cautela, J.R y Groden, J. (1989): *Técnicas de relajación. Manual práctico para adultos, niños y educación especial*. Barcelona: Martínez Roca.

Cibanal, J.M.; Arce, M.C.y Carballal, M.C. (2003). *Técnicas de comunicación y relación de ayuda en Ciencias de la Salud*. Madrid: Harcourt-Elsevier Science.

Costa, M. y López, E. (1991): *Habilidades de comunicación en la relación de ayuda. Manual para el educador*. Madrid:

Ministerio de Asuntos Sociales.

Covey, S. (1997): *Los 7 hábitos de la gente altamente efectiva*. Barcelona: Paidós.

Davis, F. (1998): *La comunicación no verbal*. Madrid: Alianza.

Diego, R. de y Guillén, C. (2009): *Mediación. Proceso, tácticas y técnicas*. Madrid: Pirámide.

Ellis, A. y Grieger, R. (1981): *Manual de terapia racional emotiva*. Bilbao: Descleé de Brower.

Fernández, J.M. y Ortiz, M.M. (2008): *Los conflictos. Cómo desarrollar habilidades como mediador*. Madrid: Pirámide.

Gallardo, P. y Gallardo, J.A. (2008): *Inteligencia emocional y programas de educación emocional*. Sevilla: Ed. Deportiva Wanceulen.

Gil, F. y Alcover, C.M. -coords.- (2004): *Técnicas grupales en contextos organizacionales*. Madrid: Pirámide.

Goffman, E. (1987). *La presentación de la persona en la vida cotidiana*. Buenos Aires: Amorrurtu.

Goleman, D.: (1996): *Inteligencia emocional*. Barcelona: Kairós.

Goleman, D.: (2006): *Inteligencia social*. Barcelona: Kairós.

Inglés, C.J. (2009): *Programa Pehia. Enseñanza de habilidades interpersonales para adolescentes*. Madrid: Pirámide.

Maganto, C (coord.) y Maganto, J.M. (2010): *Cómo potenciar las emociones positivas y afrontar las negativas*. Madrid: Pirámide.

Martínez, A. y Marroquín, M. (1997): *Programa Deusto 14-16: Desarrollo de habilidades sociales*. Bilbao: Mensajero.

Marín, M. y Garrido, M.Á. -coords.- (2008): *El grupo desde la perspectiva psicosocial Conceptos básicos*. Madrid: Pirámide.

Mckay, M. y Fanning, P. (1991): *Autoestima, evaluación y mejora*. Barcelona: Martínez Roca.

Moraleda, M. (1995): *Comportamientos sociales hábiles en la infancia y adolescencia*. Valencia: Promolibro.

Naranjo, F. (1994): *La Comunicación en el ámbito social-laboral*. Madrid: GPS

Nardone, G., Giannotti, E. y Rocchi, R. (2003): *Modelos de familia. Conocer y resolver los problemas entre padres e hijos*. Barcelona: Herder.

Nardone, G. (2006): *Corrígeme si me equivoco. Estrategias de diálogo en la pareja*. Barcelona: Herder.

Núñez, T. y Loscertales, F. (1996): *El grupo y su eficacia. Técnicas al servicio de la dirección y coordinación de grupos*. Barcelona: EUB.

Ovejero, A. (1998). *Las relaciones humanas. Psicología Social teórica y aplicada*. Madrid: Biblioteca Nueva.

Ovejero, A. (1999). Las habilidades sociales y su entrenamiento: un enfoque necesariamente psicosocial. *Psicothema*, 2 (2), 93-112.

Quiles, M.N.; Morera, M. D. y Rodríguez, R. (2009): *Psicología social: procesos interpersonales*. Madrid: Pirámide.

Roche, R.(2010): *La comunicación para parejas inteligentes. Cómo comunicarse y tomar decisiones*. Madrid: Pirámide.

Rosenberg, M.B. (2000): *Comunicación no violenta. Cómo utilizar el poder del lenguaje para evitar conflictos y alcanzar soluciones pacíficas*. Barcelona: Urano.

Segura, M. (2002): *Ser persona y relacionarse: habilidades cognitivas y sociales y crecimiento moral*. Madrid: Narcea.

Simón, P. y Albert. L. (1989): *Las relaciones interpersonales*. Barcelona: Herder.

Soldevila, A. (2009): *Emociónate. Programa de educación emocional*. Madrid: Pirámide.

Tschorne, P. (2005): *Dinámica de grupo en trabajo social*. Salamanca: Amarú

Vallés, A. (1994): *Programa de reforzamiento en las habilidades sociales, autoestima y solución de problemas (I, II, III)*. Madrid: EOS

Vallés, A. y Vallés, C. (1997): *Programa de solución de conflictos interpersonales (I, II, III)*. Madrid: EOS.

Vallés, A. (2009): *La inteligencia emocional de los padres y de los hijos*. Madrid: Pirámide.

Van-der Hofstadt, C.J.(1999): *Habilidades de comunicación aplicada. Guía para la mejora de las habilidades de comunicación personal*. Valencia: Promolibro.

Zacarés, J.J. y Serra, E. (1998): *La Madurez Personal: Perspectivas desde la Psicología*. Madrid: Pirámide.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Desenvolvemento humano no ciclo vital/O05G220V01301

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G220V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía: Psicoloxía básica/O05G220V01103

Socioloxía: Socioloxía xeral/O05G220V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social**

Materia	Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social			
Código	005G220V01403			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Pulido Picouto, María Teresa			
Profesorado	Domínguez Alonso, Jose Pulido Picouto, María Teresa			
Correo-e	pulidopi@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Principios fundamentais da investigación social: paradigmas, enfoques, cuestións éticas e tipos de investigación no ámbito das ciencias sociais. Técnicas cuantitativas e técnicas cualitativas aplicadas á investigación social.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A18	Deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención social
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A24	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade

A25	Xestionar e presentar historias e informes sociais manténdooos completos, fieis, accesibles e actualizados como garantía na toma de decisións e valoracións profesionais; con especial precaución a respecto do dereito dos usuarios e das usuarias á confidencialidade, ao segredo profesional e á protección de datos
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B17	Compromiso ético
B19	Adaptación a novas situacións
B20	Creatividade
B22	Iniciativa e espírito emprendedor
B23	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de investigación en Traballo Social ao longo das súas diversas fases.	A1	B1
	A2	B2
	A9	B8
	A21	B9
	A28	B13
2.- Capacidade de utilizar os métodos e técnicas de investigación para a avaliación de necesidades, capacidades, oportunidades e riscos das persoas usuarias, para promover cambios, desenvolvementos e mellorar as súas oportunidades vitais.	A10	B1
	A11	B6
	A15	B9
	A21	B10
	A28	B12 B15 B19
3.- Coñecer, comprender e avaliar o papel da investigación como indagación e participación reflexiva na construción da realidade social.	A9	B1
	A15	B2
	A16	B3
	A29	B10 B15
4.- Capacidade de analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como base para revisar e mellorar as estratexias profesionais.	A2	B1
	A8	B2
	A9	B8
	A15	B9
	A16	B12
5.- Coñecemento e habilidades na busca de información a partir dunha diversidade de fontes.	A12	B3
	A14	B7 B19 B20 B23
6.- Desenvolver unha actitude ética en concordancia cos distintos procedementos investigativos e co Traballo Social.	A6	B3
	A12	B10
	A16	B17
	A24	B22
	A25	
7.- Capacidade de aplicar os métodos e técnicas de valoración, incluíndo os factores que subxacen á selección e verificación da información relevante, a natureza do xuízo profesional e os procesos de avaliación de riscos.	A5	B1
	A9	B2
	A15	B3
	A16	B9
	A23	B12 B20 B23

8.- Capacidade de avaliar as diferenzas de punto de vista na recolleita de información e a fiabilidade e importancia da información recollida.

A1
A2
A8
A9
A18
B9
B13
B19
B23

Contidos

Tema	
BLOQUE TEMÁTICO I. FUNDAMENTOS DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	Introdución. A Ciencia: concepto, características, clases, obxectivos. O método científico: concepto, etapas, características, orzamentos, requisitos, finalidade, etapas. O método científico nas Ciencias Sociais. Clases de métodos nas Ciencias Sociais: métodos científicos, métodos non científicos.
1. A CIENCIA E O METODO CIENTIFICO.	
2. A INVESTIGACION SOCIAL.	Noción e características. Tipos de investigación social. Elementos da investigación social: teorías, feitos, leis, hipótese, conceptos, constructos. A función das teorías na investigación social. Elaboración de teorías: teorías indutivas, teorías hipotéticas - dedutivas, teorías funcionais, modelos. Fases da investigación social. O proxecto de investigación.
BLOQUE II. PROCESO DA INVESTIGACIÓN SOCIAL	O proxecto de investigación. A formulación do proxecto de investigación. Concepto. Fases do problema: detección; elaboración: consulta bibliográfica, discusión con outros investigadores, elaboración da historia do problema; formulación. Operacionalización do problema de investigación. Categorías de problemas: problemas resolubles, problemas irresolubles. Tipos de problemas que hai que investigar. Aspectos dos problemas a investigar. Importancia do problema. O deseño da investigación. A factibilidade da investigación.
3. ORGANIZACIÓN DA INVESTIGACIÓN.	
4. A PLURALIDADE METODOLÓXICA	Introdución: o debate cualitativo-cuantitativo. Características do enfoque cuantitativo. Características do enfoque cualitativo. Análise comparativa dos dous enfoques: cuantitativo/cualitativo. Utilización dos dous enfoques nunha mesma investigación. Opinión-discusión: Cal dos dous enfoque é o mellor?
BLOQUE TEMÁTICO III. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUANTITATIVAS	Introdución. Concepto e natureza da observación. A observación non estruturada. A observación estruturada. A observación participante. Fases da metodoloxía observacional. A fiabilidade e validez na observación.
5. A OBSERVACIÓN	
6. A ENQUISA	Introdución. Noción e características. Tipos de cuestionarios: segundo os fins científicos, segundo a súa administración ou aplicación, segundo o seu contido e dimensión temporal. Formas e tipos de preguntas: segundo a súa natureza, a súa finalidade e a súa función. Regras para a formulación e redacción das preguntas. Extensión e ordenación do cuestionario. Proba e presentación do cuestionario. Codificación, tabulación e análise. Campos de aplicación.
BLOQUE TEMÁTICO IV. TÉCNICAS DE INVESTIGACIÓN CUALITATIVAS	Introdución. Antecedentes, noción e características. Contribución desde distintas posicións teóricas ao desenvolvemento da entrevista. Clasificación da entrevista. Requisitos, dificultades e regras da entrevista. Investigacións experimentais. Fiabilidade e validez da entrevista.
7. A ENTREVISTA	
8. O GRUPO DE DISCUSIÓN	Introdución. Concepto e características. Reunións e condución de grupos. Técnicas grupais. A dinámica de grupos. Utilidade e deseño. Análise e interpretación.
BLOQUE TEMÁTICO V. INVESTIGACIÓN E PRESENTACIÓN DOS RESULTADOS DA INVESTIGACIÓN	Introdución. Concepto e características. Trazos que definen á Investigación-acción. Proceso da Investigación-acción. Modelos. A investigación-acción-participación. Etapas e fases. Avaliación participativa. Áreas de aplicación.
9. A INVESTIGACIÓN-ACCIÓN.	
10. O INFORME FINAL	Introdución. Conceptualización. Fins e funcións. Técnicas referentes á elaboración e redacción. Técnicas referentes o contido e presentación final.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	40	55
Seminarios	15	0	15
Traballos tutelados	0	20	20
Titoría en grupo	7	7	14
Presentacións/exposicións	4	8	12
Probas de tipo test	4	30	34

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	A sesións maxistrais son o elemento fundamental para transmitir os coñecementos sobre calquera disciplina. A docencia se centra na exposición teórica dos contidos correspondentes aos diferentes temas do programa da materia. Para facilitar a comprensión e dominio da metodoloxía farase unha introdución a cada tema, con aclaración conceptual e terminolóxica. Realizaranse unha serie de exercicios prácticos, para axudar ao alumno tanto na asimilación dos contidos coma estimulando a súa participación e discusión, onde tamén se clarificarán aspectos que necesiten unha explicación máis ampla. Desenvolverase en gran grupo.
Seminarios	Desenvolveranse no grupo mediano, serán o complemento das sesións maxistrais. Tratarán sobre un tema específico, coa finalidade de profundizar nos contidos teóricos da materia.
Traballos tutelados	Os estudantes, de maneira individual ou en grupos de 4, elaborarán un traballo de investigación sobre un tema específico da materia do seu interese. Estes traballos cumpren con dous obxectivos básicos: constitúen o complemento esencial da materia e, representa a iniciación do alumnado á práctica da investigación no ámbito social. No seu desenvolvemento hai un nivel teórico, consistente na lectura e comentario da bibliografía sobre o tema, a partir do que os alumnos elaborarán o marco teórico, interpretarán os resultados acadados, e un nivel práctico correspondente á recollida dos datos. Estes dous niveis concréntanse na elaboración dun informe de investigación segundo as pautas, procesos e procedementos que se deben seguir ao realizar un traballo académico no ámbito social. Este traballo será baixo a dirección e orientación do profesor. Desenvolverase no grupo mediano.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado manterá cos profesores ao longo curso, nas que recibirán o asesoramento que necesiten para o desenvolvemento das actividades desta materia (especialmente o traballo tutelado) e do proceso de aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumno ante o profesor e os compañeiros do grupo. Explicará o informe da investigación realizada, sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicios, proxecto... Poderá desenvolverse de xeito individual ou en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Para calquera das modalidades metodolóxicas, os profesores atenderán as dúbidas e consultas do alumnado relacionadas cos contidos da materia. Proporcionarase a orientación, asesoramento e motivación hacia o seu proceso de aprendizaxe, cunha atención personalizada desde dous ámbitos: . Na aula durante as sesións de pequeno grupo . No despacho no horario de titoría. . Os alumnos tamén poderán comunicarse cos profesores a través do correo electrónico ou da plataforma Tema.
Titoría en grupo	Para calquera das modalidades metodolóxicas, os profesores atenderán as dúbidas e consultas do alumnado relacionadas cos contidos da materia. Proporcionarase a orientación, asesoramento e motivación hacia o seu proceso de aprendizaxe, cunha atención personalizada desde dous ámbitos: . Na aula durante as sesións de pequeno grupo . No despacho no horario de titoría. . Os alumnos tamén poderán comunicarse cos profesores a través do correo electrónico ou da plataforma Tema.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Seminarios	Os seminarios desenvolveranse nos Grupos Medianos, planificando actividades enfocadas ao traballo de investigación sobre o tema específico elixido polo alumnado, que permita profundizar nos contidos da materia (Estudo piloto). Complementarán as clases teóricas. A asistencia será necesaria para poder acadar a cualificación deste apartado.	Representa o dez por cento da nota final.
Traballos tutelados	Os grupos serán de (3-4 alumnos). Cada un deles obterá a mesma nota. Na valoración dos traballos avaliaranse aspectos e criterios como o rigor científico con que foron desenvolvidas as diferentes fases da investigación, a capacidade do alumno para ser creativo na forma de presentar, analizar e sintetizar os resultados, así como as reflexións persoais que realicen ao final do traballo.	Representa o vinte por cento da nota final.
Presentacións/exposicións	Valoraranse as exposicións dos traballos, exercicios, actividades solicitadas aos alumnos. A avaliación será individual ou en grupo, segundo sexa o traballo presentado	Representa o dez por cento da nota final.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os alumnos entregarán a ficha ao profesor no primeiro mes de clase, especificando o tipo de asistencia elixido. Nos criterios de avaliación final da materia teranse en conta todo o conxunto de aspectos incluídos nos diferentes apartados desta Guía Docente, directamente vinculados co seguimento do ritmo de aprendizaxe do alumno, tomando como punto de partida a observación sistemática diaria do profesor desde o primeiro día de clases.

A) Criterios específicos de avaliación para alumnado asistente

Serán alumnos asistentes os que teñan unha asistencia mínima, dun 80% nas Sesións Maxistras e un 80% nos Seminarios. As puntuación que poden acadar por apartados serán:

1.- Proba tipo test (ata un máx. de 6 puntos) e mín. de 3. Cunha puntuación inferior a 3, non se acadaría a puntuación positiva na materia. 2.- Traballos tutelados (ata un máx. de 2 puntos), que sumarán a puntuación do apdo. 1 3.- Seminarios (máx. 1 punto), que sumarán aos apdos. (1,2) serán sesións prácticas utilizando as fontes documentais da materia, recursos informáticos e outros que estean relacionados cos temas da materia. Para acadar a máxima puntuación nos apdos. (2,3) será obrigatoria a asistencia. Tamén se valorará a participación actitude e seguimento no seu ritmo de aprendizaxe. Para aprobar a materia será necesario acadar unha puntuación mínima de cinco, unha puntuación inferior indica que o alumno non acadou os obxectivos mínimos da materia.

B) Criterios específicos de avaliación para alumnado NON ASISTENTES Deberán poñerse en contacto co profesor canto antes, pero alomenos no primeiro mes de clases. As puntuacións que poden acadar serán as seguintes:

1.- Proba tipo test (máx. 7 puntos) 2.- Traballo tutelado (máx. 3 puntos)C) Segunda convocatoria

Os alumnos que non acaden positivamente algunha das partes de que consta a avaliación desta materia, poderán recuperala na convocatoria de xullo.

D) O sistema de cualificacións expresarase numéricamente, dacordo co establecido no artigo 5 do RD 1125/2003 de 5 de setembro (BOE do 18), polo que se establece o sistema europeo de créditos e o sistema de cualificacións nas titulacións unversitarias de carácter oficial.

Bibliografía. Fontes de información

Anguera, M.T. (2008), **Metodologías cualitativas: Características, procesos y aplicaciones. En M.A. Verdugo, M. Crespo, M. Badía y B. Arias (coords): Metodología en la investigación sobre discapacidad. Introducción al uso**

Arnaud, J. y Bono, R. (2003), **Diseños de investigación aplicados (CD-ROM)**,

Corbetta, P. (2007), **Metodología y Técnicas de Investigación Social**,

Guinot, C. (coord.) (2008), **Métodos, técnicas y documentos utilizados en trabajo social**,

Hernández, R.; Fernández, C. e Baptista, P. (2010), **Metodología de la investigación**, Quinta edición,

Vallejos, A.F. y Orti, M. (2007), **Métodos y Técnicas de Investigación Social**,

ANGUERA, M. T.(1982): *Metodología de la observación en Ciencias Humanas*. Madrid: Cátedra.

CORBETA, P.(2003): *Metodología y técnicas de investigación Social*. México: McGrawHill.

Madrid: Alianza Universidad Textos.

RODRIGUEZ, G., GIL, J. & GARCIA, E. (1996): *Metodología de la investigación cualitativa*. Málaga: Aljibe.

ANDER - EGG, E.(1992): *Introducción a las técnicas de investigación social*. Madrid: Humanitas.

BABIE, E.(1996): *Manual para la práctica de la investigación social*, Bilbao: Descleé de Brouwer.

ANGUERA, M. T.(1983): *Manual de prácticas de observación*. Madrid: Trillas.

ARNAU, J.(1979): *Psicología Experimental. Un enfoque metodológico*. México: Trillas.

ARNAU, J.(1984): *Diseños experimentales en Psicología y Educación*, Vol. II. México: Trillas.

BALAN, J. (1975): *Las historias de vida en ciencias sociales. Teoría y técnica*. Buenos Aires: Nueva Visión.

BLANCHET, A.; GHIGLIONE, R.; MASSONNAT, J. & TROGNON, A.(1989): *Técnicas de investigación en ciencias sociales*, Madrid: Narcea.

BRIONES, G. (1982): *Métodos y técnicas de investigación para las Ciencias Sociales*. México: Trillas.

DAVIS, J. A.(1975): *Análisis elemental de encuestas*. México: Trillas.

- DELGADO, A. R. & PRIETO, G.(1997): *Introducción a los métodos de investigación de DELGADO, J. M. & GUTIERREZ, J. (Coords.)(1994): Métodos y técnicas cualitativas de investigación en Ciencias Sociales. Madrid: Síntesis.*
- GARDNER, G.(1981): *Encuestas sociales*. México: Interamericana.
- GRAWITZ, M.(1975): *Métodos y técnicas de las Ciencias Sociales*. Barcelona: Hispano Europea (2 Vols.).
- HERNANDEZ, R; FERNANDEZ, C. & BATISTA, P. (2002): *Metodología de la investigación*. México: McGrawHill.
- KISH, L.(1972): *Muestreo de encuestas*. México: Trillas.
- LOPEZ PEREZ, J.(1981): Los cuestionarios. En J. F. MORALES (Coord.): *Metodología y Teoría de MACRAE, S.(1995): Modelos y métodos para las ciencias del comportamiento, Barcelona: Ariel.*
- MAYNTZ, R.(1975): *Introducción a los métodos de MORGAN, H. H. & COGGER, J. W.(1977): Manual del entrevistador. Madrid: TEA.*
- PADUA, J.(1979): *Técnicas de investigación social aplicadas a las ciencias sociales*. México: Fondo de Cultura Económica.
- PASCUAL LLOBELL, J.; GARCIA PEREZ, J. F. & FRIAS NAVARRO, M. D.(1996): *El diseño y la investigación experimental en Psicología*. Valencia: C.S.V.
- RYAN, A.(1973): *Metodología de las Ciencias Sociales*. Madrid: Euroamérica.
- SELLTIZ, C.(1981): *Métodos de investigación en las relaciones sociales*. Madrid: Rialp.
- SJOBERG, G. & NETT, R.(1980): *Metodología de la investigación social*. México: Trillas.

ALGUNOS ENLACES DE INTERESE PARA TRABALLADORES SOCIAIS

REVISTAS ESPECIALIZADAS

- Entorno Social: Publicación independiente de actualidad en información social y sanitaria. <http://www.entornosocial.es>
- * Revista Servicios Sociales y Política Social. Publicación periódica editada por el Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social. <http://cgrabajosocial.es>
- <http://www.ugr.es/~eutrasoc/cuader.htm>.
- <http://www.ucm.es/BUCM/trs>
- <http://www.margen.org./sumario.htm>
- <http://www.rtscat.com>
- [http://www.trabajosocialmalaga.org/htm/PUBLICACIONES revista dts.php](http://www.trabajosocialmalaga.org/htm/PUBLICACIONES%20revista%20dts.php)

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Psicoloxía: Métodos e técnicas de investigación social/O05G220V01403

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G220V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estatística: Estatística aplicada á investigación social/O05G220V01202

Outros comentarios

O alumnado debe ter en conta as seguintes recomendacións:

1. Coñecer os apuntes e material básico da materia, seguindo diariamente as exposicións maxistras da aula.
 2. Planificar e organizar os grupos de traballo, para elixir o tema do seu interese e comezar o seu desenvolvemento.
 3. Preguntar cada día as dúbidas aos profesores
-

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Política social				
Materia	Política social			
Código	005G220V01404			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Fernández Álvarez, Antón Lois			
Profesorado	Fernández Álvarez, Antón Lois López Viso, Mónica			
Correo-e	alfa@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A Política Social é unha materia cuxos contidos son fundamentais na formación dos traballadores sociais, permitindo o coñecemento do marco xeral no que se desenvolven os sistemas de benestar social nos que intervéñen como profesional. O presente plan de traballo pretende proporcionar coñecementos e elementos de reflexión cos seguintes fins: - estudo dos aspectos conceptuais da política social; - aproximación teórico-metodolóxica ao Estado de Benestar; - confrontar diversas interpretacións da política social; - analizar o estado actual da política social no noso país; - efectos da integración europea e a mundialización das relacións sociais.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A5	Administrar e ser responsable, con supervisión e apoio, da propia práctica dentro da organización
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (existencia de maiores redes)
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A16	Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián como soporte para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes
A20	Preparar e participar nas reunións de toma de decisións co fin de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades

A23	Administrar e ser responsable do seu propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións profesionais e avaliando a eficacia do propio programa de traballo
A24	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
A26	Traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e «multiorganizacionais» co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles puntos de vista existentes
A27	Participar na administración e dirección de entidades de benestar social
A28	Investigar, analizar, avaliar e utilizar o coñecemento actual das mellores prácticas do Traballo Social para revisar e actualizar os propios coñecementos sobre os marcos de traballo
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
A31	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B4	Comunicación oral e escrita nas linguas nativas
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade
B7	Aprendizaxe e dominio de novas tecnoloxías
B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B10	Toma de decisións
B11	Traballo en e con equipos diversos
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B13	Traballo nun contexto internacional
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B16	Razoamento crítico
B17	Compromiso ético
B18	Aprendizaxe autónoma
B20	Creatividade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer os fundamentos e compoñentes da Política Social como disciplina académica e a súa relación histórica co Traballo Social	A5 A12 A27 A31	B1 B3
Coñecemento e comprensión do proceso histórico de reforma social, e as orixes, desenvolvemento, crise e reformulación do Estado do Benestar.	A8 A24 A27	B17 B24
Coñecementos básicos das distintas concepcións ideolóxicas do Estado do Benestar.	A24 A31	B3 B13 B15
Coñecemento da xénese, evolución e consolidación do Estado do Benestar no Estado español.	A13 A27	B1 B3 B6 B8
Traballar para a eliminación das barreiras, desigualdades e inxustizas que existen na sociedade.	A1 A9 A20	B9 B16
Capacidade para analizar e valorar a influencia social e o pensamento social e as súas implicacións no Traballo Social.	A6 A28 A31	B3 B17 B24
Ser capaz de comprender e valorar distintos discursos.	A2 A20 A26	B12 B14 B15

Ser capaz de procurar o coñecemento a través de distintas vías.	A14 A28	B7 B8 B11 B20
Ser capaz de percibir e interpretar acontecementos con flexibilidade.	A11	B3 B16
Capacidade para desenvolver criterios de avaliación e aplicalos ao proceso de aprendizaxe.	A2 A29	B3 B16 B18
Habilidade para dialogar e chegar a acordos en traballos en grupo.	A12 A16 A23 A30	B2 B10
Demostrar habilidade na expresión oral de ideas propias e análises reflexivas en público.		B3 B4

Contidos

Tema	
1. Fundamentos históricos e teóricos da política social.	Que é a Política Social? As distintas políticas sociais.
2. O Estado do benestar: concepto e antecedentes	Antecedentes históricos. caracterización do Estado de Benestar: precedentes e manifestación plena. Política social do Estado de Benestar: posicións dominantes.
3. Cuestionamiento do Estado de benestar e a súa política social	A "crise" do Estado do Benestar. Cuestionamiento dos alicerces teóricos do Estado do Benestar. Precedentes e generalización da crítica nos anos oitenta. .
4. Principais propostas teórico-políticas á crise do Estado de benestar I	A crítica neoconservadora do Estado social: Crítica filosófica; Crítica dos dereitos individuais; Crítica utilitarista.
5. Principais propostas teórico-políticas á crise do Estado de benestar II	A "crítica da esquerda" do Estado social: Enfoque funcionalista. Enfoque conflictualista.
6. A política social española	Antecedentes históricos da política social en España. A política de Benestar na España democrática. Evolución e futuro.
7. Transformacións sociais actuais e as políticas sociais	O futuro do Estado do Benestar na sociedade informacional. Política social e globalización. Política social e exclusión social.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22	18	40
Seminarios	8	8	16
Presentacións/exposicións	7	13	20
Titoría en grupo	8	8	16
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Probos de tipo test	1	15	16
Traballos e proxectos	1	15	16
Probos de resposta curta	1	15	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición, por parte da docente, dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, das bases teóricas e/ou das directrices dun traballo, do exercicio ou do proxecto a desenvolver polo/a estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentacións/exposicións	Exposición, por parte do alumnado, ante a docente e/ou un grupo de estudantes, dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Titoría en grupo	Entrevistas que o/a alumno/a mantén coa profesora da materia para o asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma (Programa TEMA http://fatic.uvigo.es).

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para o asesoramento e o desenvolvemento de actividades da materia e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o seu carácter.
Titoría en grupo	Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para o asesoramento e o desenvolvemento de actividades da materia e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o seu carácter.
Seminarios	Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para o asesoramento e o desenvolvemento de actividades da materia e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o seu carácter.
Probos	Descrición
Traballos e proxectos	Tempo reservado para atender e resolver as dúbidas do alumnado. Manteranse entrevistas para o asesoramento e o desenvolvemento de actividades da materia e o proceso de aprendizaxe. A atención poderá ser individual ou en grupos reducidos, en función do lugar e o seu carácter.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	Participación cualificada na sesión.	5
Seminarios	Busca e achega de documentación	0
Presentacións/exposicións	Expoñer o traballo ao resto de compañeir@s. Defender publicamente o seu traballo, respondendo ás preguntas e críticas dos seus compañeir@s e do docente. Poderá explicar, a modo de conclusión, os problemas cos que se topou durante a elaboración do traballo.	10
Titoría en grupo	Asistencia e participación nas entrevistas que o/a estudante mantén coa profesora da materia para o asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.	0
Prácticas autónomas a través de TIC	Realizar, na aula ou fóra dela, as actividades propostas nos Grupos Medianos.	15
Probos de tipo test	Realización da proba.	40
Traballos e proxectos	Realización e entrega do traballo a partir do guión porporcionado pola docente.	10
Probos de resposta curta	Realización da proba.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación da/vos estudantes matriculadas/vos en a materia farase atendendo aos criterios explicitados nesta guía.

a) Avaliación asistentes

Esta modalidade implica:

- Asistencia (mínimo un 80%) e participación activa (0,5 puntos).
- Conexión e realización das tarefas requiridas no Programa TEMA. <http://faitic.uvigo.es> (1,5 puntos).
- Realización e exposición dun traballo que deberán entregar por escrito (2 puntos). Entregarase documentación con pautas e prazos para realización do traballo.
- Realización dun exame escrito. Modelo A (6 puntos).

Os alumnos que entreguen os traballos e tarefas fóra dos prazos acordados non se lles computará esa parte da cualificación en cada caso. O cumprimento e superación desta modalidade exime ao estudante de responder ás preguntas relativas á parte non asistencial no exame final do curso. As cualificación obtida no apartado práctico desta modalidade asistencial será sumada posteriormente á obtida no exame da primeira convocatoria e, no seu caso, a segunda convocatoria (*).

b) Avaliación non asistentes

Esta modalidade implica:

- Conexión e realización das tarefas requiridas no Programa TEMA <http://faitic.uvigo.es> Estableceranse prazos de entrega (1,5 punto) (*).

- Realización e entrega de dous comentarios críticos sobre unha selección de lecturas (1 punto). A comezo de curso deixarase na plataforma TEMA a documentación coa relación de lecturas, así como as pautas e os prazos de entrega.
- Realización dun exame escrito (6 puntos). Responder ás preguntas específicas sobre as lecturas no exame (1,5 puntos).

As e os estudantes que entreguen os traballos e exercicios fóra dos prazos acordados non se lles computará esa parte da cualificación en cada caso.

As actividades/competencias/probas non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo. Non se gardarán notas dun curso a outro.

A 1ª convocatoria, no caso de non superar a materia, non consta no expediente académico. A cualificación faise efectiva na convocatoria de xullo.

Bibliografía. Fontes de información

ARRIBA GONZÁLEZ DE DURANA, A., **El concepto de exclusión en política social**, Documento de Trabajo 02-01, 2002,

T. FERNÁNDEZ GARCÍA Y Y. M. DE LA FUENTE, **Política Social y Trabajo Social**, 2009,

CONTRERAS PELÁEZ, F. J., **Defensa del Estado Social**, 1996,

GARCÍA-PELAYO, M., **Las transformaciones del Estado contemporáneo**, 1977,

MONTAGUT, T., **Política Social**, 2000,

NAVARRO, V., **Bienestar insuficiente, democracia incompleta. De lo que no se habla en nuestro país.**, 2003,

RUBIO LARA, M. J., **El Estado Liberal y el Estado Liberal-Democrático** en A. DE BLAS GUERRERO, M. J. RUBIO LARA y J. DE ANDRÉS SANZ, **Teoría del Estado**, 2003,

RUBIO LARA, M. J., **El Estado de Bienestar** en A. DE BLAS GUERRERO, M. J. RUBIO LARA y J. DE ANDRÉS SANZ, 2003,

SODARO, M., **Política y Ciencia Política. Una introducción**, 2006,

VELARDE FUERTES. J. y CERCAS ALONSO, A., **El Estado del Bienestar.**, 1999,

MORENO, L., **Reformas de las políticas del bienestar**, 2009,

RUBIO LARA, M. J.: **El Estado Liberal y el Estado Liberal-Democrático** en A. DE BLAS GUERRERO, M. J. RUBIO LARA y J. DE ANDRÉS SANZ, **Teoría del Estado**, UNED, 2003.

1. SODARO, M.: *Política y Ciencia Política. Una introducción*. McGraw-Hill, 2006 (Cap. 13).

Recomendacións

Outros comentarios

A comezos de curso e sempre antes de finais de outubro, as e os estudantes deberán dispor na plataforma TEMA dunha dirección de correo electrónico e unha fotografía.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Saúde, dependencia e vulnerabilidade				
Materia	Saúde, dependencia e vulnerabilidade			
Código	O05G220V01405			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Martínez Rodríguez, María			
Profesorado	Martínez Rodríguez, María Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
Correo-e	subsuelo75@hotmail.com			
Web				
Descrición xeral	Esta materia é clave dentro da titulación e servirá para fundamentar os coñecementos en torno á saúde, a dependencia e a vulnerabilidade do individuo.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a esixencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A11	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promover o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen co fin de preparar a finalización da intervención
A13	Apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver; en especial, no caso de mulleres (maltratadas, coidadoras habituais de persoas dependentes, enfermas mentais e con outras incapacidades...) e considerando as peculiaridades de Galicia en tanto que é un país con alta dispersión da poboación, agrupación territorial moi diferenciada entre o rural e os espazos urbanos, territorios abandonados e alto envellecemento da poboación (esixencia de maiores redes)
A14	Promover o crecemento, desenvolvemento e independencia das persoas identificando as oportunidades para formar e crear grupos, utilizando a programación e as dinámicas de grupos para o crecemento individual e o fortalecemento das habilidades de relación interpersoal; en especial con colectivos con diversidade multicultural (inmigración, emigración de retorno, minorías étnicas...) e coas mulleres, tendo en conta a súa marxinación historicamente condicionada no ámbito da participación social-cultural e nos órganos de decisión e poder (empowerment)
A15	Traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran o devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos
A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A29	Traballar dentro de estándares acordados para o exercicio do Traballo Social e asegurar o propio desenvolvemento profesional utilizando coñecementos e técnicas profesionais como medio para xustificar decisións, reflexionando criticamente sobre as mesmas e utilizando a supervisión como medio para mellorar e avaliar o exercicio profesional
A30	Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando os mesmos, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B6	Coñecemento da cultura propia da comunidade

B8	Capacidade de xestión da información
B9	Resolución de problemas
B12	Traballo en equipo de carácter interdisciplinar
B14	Habilidades nas relacións interpersoais
B15	Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade
B17	Compromiso ético
B19	Adaptación a novas situacións
B23	Motivación pola calidade
B24	Sensibilidade cara a temas medio ambientais, igualdade entre home e mulleres, cultura da paz, etc.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1.-Coñecer e comprender os conceptos de saúde e enfermidade e os seus factores determinantes.	A1 A3 A8	B1 B3 B6 B8 B17
2.-Coñecer e comprender a situación social das persoas sobre o binomio saúde-enfermidade, con especial referencia ao sistema de xénero, desigualdade social, cultura e ciclo vital.	A1 A3 A7 A13 A21	B1 B3 B8 B14 B15 B24
3.-Identificar e valorar as necesidades sociais vinculadas aos problemas de saúde e o seu repercusión na vida das persoas afectadas e comunidades afectadas e as estratexias de atención e apoio pertinentes a cada situación.	A1 A2 A3 A7 A11 A15 A19	B1 B2 B8 B9 B14 B19 B23
4.-Recoñecer as características dos problemas de saúde que dan lugar a necesidades de atención e apoio sociais, con especial referencia ás minusvalideces, á dependencia, aos problemas de saúde mental e ás adiccións.	A1 A3 A9 A10 A14 A21 A29 A30	B1 B2 B3 B8 B9 B12 B14 B15

Contidos

Tema	
1. Concepto e determinantes da saúde.	Non hai
2. Relacións entre saúde e a situación social das persoas, xénero, cultura status social e o ciclo vital.	Non hai
3. Necesidades sociais vinculadas aos problemas de saúde e a súa repercusión na vida das persoas afectadas, e as estratexias de atención e apoio pertinentes en cada situación.	Non hai
4. Características dos problemas de saúde que dan lugar a necesidades de atención e apoio sociais: minusvalideces, situacións de dependencia, saúde mental e adiccións.	Non hai

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	21	21	42
Outros	8	25	33
Seminarios	15	40	55
Probos de tipo test	3	12	15
Outras	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia: como desenvolveremos a materia ao longo do curso.
Sesión maxistral	Exposición xeral por parte do profesorado dos contidos da materia.
Outros	Titorías en grupo para o afondamento das tarefas do seminario. Supervisión de exercicios, casos, debates, uso de materias de apoio audiovisuais.
Seminarios	Empregaránse como complemento das sesións maxistrais. Consistirán en lectura previa de textos e documentos para ser debatidos e expostos nas sesións. Así como análise e resolución de exercicios/traballos prácticos que garanticen a integración teórico-práctica da asignatura. Si se considera oportuno para o desenvolvemento dalgunha cuestión concreta traerense expertos a aula.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións dos seminarios para complementar a comprensión das clases maxistrais e o traballo tutelado. 2.-No despacho do profesor, no horario de titorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-A través do correo electrónico, sempre e cando a consulta o permita. 4.-O profesorado da materia poderá indicar o alumnado sesións mínimas de titorización, si así o consideran e será debidamente informado.
Seminarios	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións dos seminarios para complementar a comprensión das clases maxistrais e o traballo tutelado. 2.-No despacho do profesor, no horario de titorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-A través do correo electrónico, sempre e cando a consulta o permita. 4.-O profesorado da materia poderá indicar o alumnado sesións mínimas de titorización, si así o consideran e será debidamente informado.
Outros	A atención personalizada será de tres tipos: 1.-Na aula, durante as sesións dos seminarios para complementar a comprensión das clases maxistrais e o traballo tutelado. 2.-No despacho do profesor, no horario de titorías. Dirixidas a calquera cuestión da materia, así como para dúbidas relacionadas coas sesións maxistrais e as actividades do seminario. 3.-A través do correo electrónico, sempre e cando a consulta o permita. 4.-O profesorado da materia poderá indicar o alumnado sesións mínimas de titorización, si así o consideran e será debidamente informado.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Outros	Avaliarase o cumprimento das tarefas encomendadas, en tempo e forma, para os grupos pequenos	10
Seminarios	O alumnado para garantir o desenvolvemento da materia deberá traer realizas as tarefas encomendadas para cada sesión do seminario (esquema das lecturas e/ou resolución de exercicios así como a súa exposición cando lles corresponda). Só poderá ser avaliado positivamente neste apartado si cumpre coas tarefas solicitadas de forma correcta (en tempo e forma).	10
Probas de tipo test	Examen tipo test de resposta única.	60
Outras	Examen práctico en relación os contidos dos seminarios	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder superar a materia deberán aprobarse previamente e de forma independente cada unha das probas previstas no apartado de avaliación. En todo caso, o alumnado non poderá ser avaliado se non presenta en tempo e forma en tarefas encomendadas para os seminarios e grupos pequenos

Advírtese o alumnado que non se gardará ningunha nota para o curso seguinte, este aspecto rixe tanto para o alumnado asistencial como non asistencial.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

1.-ALUMNADO ASISTENCIAL: será considerado como tal aquel que teña unha asistencia mínima do 80% ás sesións maxistrais, un 80% aos seminarios e un 80% aos grupos pequenos. En caso de non cumprir con este requisito serán avaliados como alumnado non asistencial. As modalidades así como a puntuación é a que está establecida nas metodoloxías de avaliación.

Lembrar que só se podrá aprobar a materia, cando se obteña un aprobado en cada unha das metodoloxías de forma independente.

2.-ALUMNADO NON ASISTENCIAL: aquel alumnado que non cumpra os requisitos mínimos de asistencia ás clases

(sesións maxistras, seminarios e grupos pequenos).

Este alumnado será avaliado nunha proba final gobl e única que consistirá en (cada unha das partes deberá estar aprobada por independente para poder superar a asignatura):

a.-Examen final na convocatoria oficial tipo test (igual formato e sistema de corrección que para os asistentes). Este examen versará sobre os contidos teóricos das sesións maxistras e seminarios. Puntuará un 60 %

b.-Examen práctico en relación os exercicios/tarefas desenvolvidas nos seminarios. Puntuará un 20%

c.-Pregunta curta que avaliará o traballo de seguimento desenvolvido polo alumnado asistencial no grupo medio e pequeno. Puntuará un 20%

SEGUNDA CONVOCATORIA

Na convocatoria de xullo serán avaliadas só aquelas probas e competencias que non se superaran na convocatoria anterior.

As datas de exame pódense consultar to Taboleiro de anuncios da Facultade de Ciencias de Educación ou na páxina Web da Facultade no seguinte enlace: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Arechederra, J., J.; Ayuso, P.P.; Choza; J. y Vicente, J., **Bioética, Psiquiatría y Derechos Humanos**, International Marketing and Communications S.A.,

Arechederra Aranzadi, J.J., **Fundamentos éticos y legales de la personalidad en Psiquiatría**, Editorial: International marketing & communications, S.A.,

Asociación Estadounidense de Psiquiatría, **Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales. DSM-IV-TR**, Masson S.A.,

Barton, L. (Comp.), **Superar las barreras de la discapacidad : 18 años de Disability and society**, Madrid: Morata,

Cabrera Forneiro, J. y Fuertes Rocañin, J. C., **La Enfermedad Mental ante la Ley. Manual de psiquiatría forense.**, Editorial Libro del Año S.L.,

Cabrera Forneiro, J. y Fuertes Rocañin, J. C., **Psiquiatría y Derecho dos ciencias obligadas a entenderse. Manual de PsiquiatríaForense**, Cauce Editorial,

Lorenzo, R., **Discapacidad, sistemas de protección y trabajo social**, Madrid : Alianza,

Méjica García, J. y Bobes García, J., **Autonomía Personal y Situaciones de Dependencia. La ley de Dependencia para Profesionales Sanitarios**, Editorial Just in Time S.L.,

Otero Pérez, F. J. (Coordinador del Comité Científico); Medrano Albéniz, J. (Comité Científico), **Aspectos Legales en Psiquiatría**, Drug Farma S.L.,

Otero Pérez, F. J. (Coordinador del Comité Científico); Medrano Albéniz, J. (Comité Científico), **Aspectos Legales en Psiquiatría Vol 2.**, Drug Farma S.L.,

Stuckler, D., **Por qué la austeridad mata : el coste humano de las políticas de recorte**, Madrid : Taurus, D.L.,

Wilkinson, R. G., **Desigualdad : un análisis de la (in)felicidad colectiva**, Madrid : Turner,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Estrutura social/O05G220V01501

Ética e traballo social/O05G220V01502

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Política social/O05G220V01404

Servizos sociais especializados II/O05G220V01406

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G220V01101

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304

Outros comentarios

1.-Traballar e estudar de xeito continuado mellora notablemente a superación da materia, xa que é unha materia que require asentar de forma continúa os contidos. 2.-Levar o día as actividades planificadas para cada seminario e grupo pequeno. 3.-Plantexar todas as dúbidas sobre calquer aspecto da materia ao profesorado, tanto na aula como nas titorías de despacho (para outros aspectos relacionados coa materia ou para afondar en dúbidas que por cuestión de tempo non sexa

posible facelo na aula)

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Servizos sociais especializados II				
Materia	Servizos sociais especializados II			
Código	005G220V01406			
Titulación	Grao en Traballo Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Mendez Rodriguez, María José			
Profesorado	Mendez Rodriguez, María José Salgado Rodríguez, Eva María			
Correo-e	mjmenendez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación	
Código	
A1	Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias
A2	Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais
A3	Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias
A4	Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión
A6	Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social
A7	Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención
A8	Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz
A9	Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención
A10	Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados
A12	Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, etc
A19	Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir
A21	Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma
A24	Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade
A31	Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Capacidade reflexiva
B18	Aprendizaxe autónoma

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballar e valorar de xeito conxunto con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades, limitacións, dificultades, malestares e circunstancias	A1
Analizar situacións sociais obxecto de intervención, planificar, desenvolver, executar, revisar e avaliar a práctica do traballo social con persoas, familias, grupos, organizacións, e comunidades e con outros profesionais	A2

Traballar coas persoas para que sexan autosuficientes e con capacidade para manifestar as súas necesidades, desexos, puntos de vista e circunstancias	A3
Actuar preventivamente e na resolución das situacións de risco para a cidadanía, para si mesmo/a e para os colegas de profesión	A4
Demostrar competencia profesional no exercicio do traballo social	A6
Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis adecuada de intervención	A7
Interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos, considerando a diversidade cultural -e polo tanto a especificidade das minorías étnicas, culturais, lingüísticas...-, a existencia de promover a igualdade entre homes e mulleres, a necesidade de tender cara a unha sociedade ambientalmente sustentable e de defender os valores da paz	A8
Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención	A9
Responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados	A10
Preparar, producir, implementar e avaliar os plans de intervención co sistema cliente e os colegas profesionais negociando o fornecemento de servizos que deben ser empregados e revisando a eficacia dos plans de intervención coas persoas implicadas co fin de adaptalos ás necesidades e circunstancias cambiantes. Considerar os deberes éticos da profesión relativos ao sistema cliente a respecto da confianza, a proximidade, a afectividade, as relacións igualitarias, o respecto á diversidade cultural, et	A12
Defender as persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome se a situación o requirir	A19
Establecer e actuar para a resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza da mesma	A21
Contribuír á administración de recursos e servizos colaborando cos procedementos implicados na súa obtención, supervisando a súa eficacia e asegurando a súa calidade	A24
Contribuír á promoción das mellores prácticas do Traballo Social participando no desenvolvemento e análise das políticas que se implementan	A31
Capacidade de análise e síntese	B1
Capacidade de organización e planificación	B2
Capacidade reflexiva	B3
Aprendizaxe autónoma	B18

Contidos

Tema	
Tema 1: Familia, Infancia e Adolescencia	Normativa autonómica: Lei de apoio a familia e a convivencia de Galicia Servizos, programas e prestacións.
Tema 2: Muller.	Normativa Servizos, programas e prestacións
Tema 3: Inmigrantes i emigrantes retornados.	Servizos, programas e prestacións.
Tema 4: Introdución as aplicacións informáticas do MATIASS e SIUSS.	- Manual de Traballo, Información e Asesoramento de Servizos Sociais. - Sistema Informático de Usuarios de Servizos Sociais.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	14	12	26
Presentacións/exposicións	3	5	8
Saídas de estudo/prácticas de campo	0	6	6
Traballos tutelados	6	12	18
Actividades introdutorias	2	6	8
Sesión maxistral	20	32	52
Probas de tipo test	2	30	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	
Traballos tutelados	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Valoraránse os traballos solicitados e presentados polo estudante de xeito individual e /ou grupal na modalidade presencial. Para a modalidade non presencial deberán presentar un traballo práctico relacionado coa materia .	20 P
Probas de tipo test	Constará de 40 preguntas con dúas alternativas de resposta das cales so unha é a verdadeira. O sistema de corrección será de acertos menos erros, estando o corte do aprobado en 18 para a modalidade presencial. E 24 para a modalidade non presencial	10 NP 80 P
		90 NP

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

A Bibliografía vese en versión PDF Alumno

CASADO D. (2002): *Reforma política de los servicios sociales*. Editorial CCS, Madrid.

DE EDIS.(2008)*VI Informe sobre exclusión y desarrollo social en España 2008*. Fundación Foessa, Madrid.

FANTOVA AZCOAGA, F. (2005):*Manual para la gestión de la Intervención Social*.CCS Madrid.

la Comunidades y Ciudades Autónomas. Tirant lo Blanch, Valencia .

la Sociedad del Bienestar 1942-1990. Ed. Hacer, Barcelona.

MATIASS (Manual de Trabajo, Información, Asesoramiento en Servizos Sociais).

Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.(DOG nº 152 do 7/08/2007).

Revistas Recomendadas

- Revista de Trabajo Social (R.T.S.).
- Cuadernos de Trabajo Social. Escuela Universitaria de Trabajo Social. Universidad Complutense. Madrid.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Habilidades sociais e de comunicación do traballo social/O05G220V01402

Política social/O05G220V01404

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Epistemoloxía do traballo social/O05G220V01204

Fundamentos dos servizos sociais/O05G220V01104

Introdución ao traballo social/O05G220V01105

Organización dos servizos sociais/O05G220V01205

Servizos sociais especializados I/O05G220V01304
